KAVGA VE YORUM

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı:276, 11 Şubat 1985

İstanbul'da televizyon yayını Enternasyonal Marşı'yla kesildi ve...

DIKKAT DIKKAT! BURASI İŞÇİNİN SESİ

Başta Evren olmak üzere tüm halk düşmanlarının yıllardır dilden düşürmediği, ikide bir kinle sözünü ettiği "Enternasyonal'i söyleyenler" Enternasyonal'i yine söylediler! Hem de nasıl! Türkiye tarihinde ilk kez, TRT'nin sesini kesip işçinin sesini televizyondan duyurarak! 31 Ocak 1985 Perşembe akşamı İstanbul Televizyonu'nda haberler okunurken TRT'nin sesi saat 20.33'de Enternasyonal Marşı'yla kesildi, görüntü kayboldu ve ardından "Dikkat, dikkat, burası *İşçinin Sesi*"diyen gür bir ses işitildi. *İşçinin Sesi* Türkiye'de ilk kez radyo dalgalarından yayılmaya işte böyle başladı.

Başta Evren olmak üzere tüm halk düşmanlarının yıllardır dilden düşürmediği, ikide bir kinle sözünü ettiği "Enternasyonal'i söyleyenler" Enternasyonal'i yine söylediler! Hem de nasıl! Türkiye tarihinde ilk kez, TRT'nin sesini kesip işçinin sesini televizyondan duyurarak!

31 Ocak 1985 Perşembe akşamı İstanbul Televizyonu'nda haberler okunurken TRT'nin sesi saat 20.33'de Enternasyonal Marşı'yla kesildi ve ardından "Dikkat, dikkat, burası *İşçinin Sesi*" diyen gür bir ses işitildi. İşçinin sesi, Türkiye'de ilk kez radyo dalgalarından yayılmaya işte böyle başladı!

Yayın, "Enternasyonal'i söyleyenler" diyerek kin kusanlara her açıdan sert bir şamar oldu. Enternasyonal, halkın çıkarlarını dile getirdiği için, kendileri halk düşmanları, tufeyliler oldukları için kin kustuklarını sergiledi. Ve onlara duyurdu ki halkımız tufeyliye hak tanımayacaktır!

Başta Aksaray ve çevresinde olmak üzere İstanbul'un %30'unda TRT'yi tamamen susturan ve rahatça dinlenebilen yayını halk büyük ilgi ve sevinçle karşıladı. Yayın başlar başlamaz evlerin camları açıldı, bir yandan yayını dinleyen komşular, öte yandan birbirlerine "sizin televizyonda da var mı" anlamına gelecek işaretler yapıyorlardı. Yayının hemen ardından sokaklarda gözle görülür bir kaynama oldu. Halk öbek öbek bir araya gelip olayı tartışırken, en çok duyulan, "işçiler stüdyoyu basmış" ya da "devrimciler stüdyoyu basmış" sözleriydi. Emekçilerin gözleri, yüzleri gülüyordu. Sanki böyle bir çıkışı bekliyorlardı ve işte bekledikleri olmuştu, kavga sesleri yine duyulmuştu!

İstanbul'un %30'unun dinlediği, buradan dünya alemin öğrendiği ve gazetecilerin de büyük ilgi göstermek zorunda kaldığı yayına, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı hemen basın yasağı koydu. Ama olay ertesi sabah, örneğin Ankara'da duyulmuştu. Daha da öte, haber

çoktan Avrupa'ya ulaşmıştı.

Yayının ertesi günü, haber BBC Dünya Servisi'nin Türkçe yayınında verildi. Haberde, TKP *İşçinin Sesi*'nin, özellikle Aksaray ve çevresinde, genellikle Istanbul'un %30'unda kuvvetli bir şekilde "dinlenen ve 20.35'den 20.45'e dek süren bir korsan yayın" yaptığı belirtildi.

Haberi 2 Şubat'ta ise Hollanda Hilversun 5 radyosu Türkçe yayınındaki 19.30 haberlerinde verdi. Bir kadın ve bir erkek sesinin TRT yayınını 20 dakika kestiğini, yapılan yayının Enternasyonal'le bittiğini belirtti. Bu radyo AMT Haber Ajansı'nı kaynak gösterdi.

Kısacası sıkıyönetimin basın yasağı haberin duyulmasını engelleyemedi. Haber yayılınca bu kez burjuva gazeteleri olaya dolaylı dolambaçlı yanıtlar vermeye çabaladılar. Bunlardan biri ertesi gün gazetelerde yer alan bir haberdi. Bir sol örgütün 37 üyesinin tutuklandığı, tutuklamadan epey bir süre sonra ama radyo yayınının hemen ertesi günü ve örgüt adı belirtilmeden tüm gazetelerde boy boy yayınlandı. Amaçları, dünkü radyo yayınını yapanları yakaladık izlenimi yaratmaktı. Ama halkımızın baskıya karşı duyduğu öfkeye yayının yarattığı geniş etki de eklenince, bastıkları bu tutuklama haberi olsa olsa halkımızın öfkesini biraz daha arttırmıştır.

Dolaylı çabalara bir örnek de Ergun Göze'nin yazısıdır. Azılı gerici Göze kendini tutamamış, "...Enternasyonal Marşı'nı söyletmemek için suç işlemekle İstiklal Marşı'nı söyletmemek için suç işlemek arasında büyük, çok büyük bir fark vardır" diyor. *(Tercüman,* 5.2.1985). Bu sözler, burjuvazinin içine düştüğü savunmacı kompleksi konumu güzel yansıtıyor. Ergun Göze Enternasyonali söyletmemek için her türlü suçu savunuyor ama bunu yaparken "suç" sözünü kullanması bile nereden nereye gerilemiş olduğunu gösteriyor.

Bu arada, yayın üzerindeki basın yasağının basını dolambaçlı olmaya ittiği hoş bir örnek de Özal'ın İsviçre gezisine ilişkindir: Gezi sırasında, Özal'ın Almanya Başbakanı gibi "çok önemli" 10 konuğu şerefine 31 Ocak akşamı, yani tam radyo yayınının olduğu akşam verdiği yemeğe 45 dakika geç gelmesi ortalığı karıştırdı. Konuklar polise haber verdiler vb. Ama gazeteler Özal'ın neden böyle önemli bir yemeğe 45 dakika geç geldiğini yazamadılar. Söylentilere göre Cezayir'den döndüğünde Özal'a yolsuzluk sorularına ek olarak şimdi bir de sorumsuzluk sorusu yöneltilecekmiş!

İŞÇİNİN SESİ
Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Faşizm var mı yok mu tartışması yoğunlaşıyor

Yoldaşlar,
Viyana'da çalışmalarımız sürüyor. Son zamanlarda yükselttiğimiz gazete satış sayımızı daha da arttırmaya çalışıyoruz. Buradaki devrimci kişi ve örgütlere gidip yayın veriyor, yeni gelişmeler üzerine konuşuyoruz. Bugünlerde en çok satılan yayınlarımız *Faşizmin Çözülüşü* ile *Yabancı İşçiler Sorunu*'dur.

Genel olarak insanlar arasında siyasetten uzaklaşma gözleniyor. Devrimci örgütlerin kimi insan gelsin diye derneklerinin görüntüsünü sevimlileştirmeye çalışıyor, kimileri de derneklerini kapatıyorlar. Bu arada ufak tefek eylemler de oluyor.

Faşizmin konusunda birçok insanla tartışıyoruz. Çeşitli gözlemlerimiz oldu. Görüşlerimize katılmayan, ancak saygıyla karşılayanlar var. Bazıları ise faşizm bizi ilgilendirmiyor diyor. Kimi faşizm konusunda tutarlı bir bilgiye sahip olmadığı, faşizmi baskılarla eşitlediği için faşizm var diyor. Bu mantığı uzatırsak, Türkiye'de hep faşizm vardı ve devrime kadar da devam edecek!

İnsanlara ısrarla görüşlerimizi anlatmaya çalışıyoruz. Bizi dinleyip Türkiye'deki gelişmelere bakan birçok insan da Türkiye'de faşizmin olmadığını kavrıyor. Sonuç olarak bugünlerde yığınla insan bu konuyu tartışıyor ve ilgileniyor.

Bugünlerde Avusturyalı ilerici örgütleri, ilericilerin toplandıkları lokalleri dolaşıp *Türkei Spiegel*'in son sayısını dağıtıyoruz. Okuduklarında Türkiye'de faşizmin olmadığını kabul ediyorlar. Aralarında "açıklamakta geç bile kalmışsınız" diyenler de var.

Mektubumuz şimdilik bu kadar. Yoldaşça sevgi ve selamlarımızı iletiriz.

Ali Kaymaz, Viyana

İlkesiz siyasetin sonu yoktur

Atılım'ın hilekâr üslubunun içinden neyi söylediğini ve neyi söylemediğini anlayabilmek çok güç. Denizanası gibi her yana çekilebilecek bir bulanıklık var. Ama yine de Türkiye'deki rejime neden faşist demek gerektiğini söyleyen gerekçeleri kabak gibi sırıtıyor: "Baskı var da ondan."

Şu gerekçeleri sıralamışlar:
— Türkiye Kürdistan'ındaki kanlı baskılar
Yeniden tırmanan faşist terör
İdamlar
Sıkıyönetim, olağanüstü hâl uygulamaları.

Faşizmle baskı ve terörü eşitlemek gerçekten çok ilke, bir yanlıştır.

Atılım'ın Aralık sayısında, R. Yürükoğlu yoldaşımızın *Faşizmin Çözülüşü* adlı kitabı için getirilen "eleştirileri okudum. Daha doğrusu eleştiri değil düpedüz çarpışma var. Hemen işaret edilmesi gereken yan, bu "eleştiriler"in Vural D.'nin parti yıkıcı eylemiyle içiçe verilmesidir. *Atılım*, belli ki, "düşmanımın düşmanı dostumdur" ilkesizliğinden yüksek siyaset adına bir yarar ummuş. Böyle ilkesizlikler uzun vadede kullananı vurur. İlkesizlikte ve düzeysizlikte ısrar edenler hiçbir zaman ciddi bir siyasal parti olamazlar.

Yukarıda söylenen "gerekçeler" 12 Eylül'den hemen sonra katıyla vardı. Gericilik döneminin bu en azgın yıllarında rejime faşist demediler de şimdi gecikmişlerin görmemişliğiyle faşist demenin tadını çıkarıyorlar.

L.İ., Londra

İşçilerin sorunları her yerde ortaktır

Değerli yoldaşlar,
Geçtiğimiz aylarda Londra'da düzenlenen "Sınırdışı Etmelere Son" yürüyüşüne katılmıştım. Bu yürüyüş, buradaki ilerici örgütlerle daha yakından tanışmamı sağladı. Daha önce de gördüğüm *İşçinin Sesi*'ni sürekli olarak almaya başladım.

İşçinin Sesi'nden Türkiye'deki baskıcı rejime, kapitalizme karşı İngiltere'deki Türkiyeliler olarak bizim de görevlerimiz olduğunu öğreniyorum. Biz Avrupa'ya çıkmakla Türkiye'nin sorunlarından yani kapitalizmden kurtulmuş olmuyoruz.

Çünkü kapitalizmin çarkları burada da işçiyi sömürüyor.

İşçiler dünyanın neresinde olursa olsun sömürüye karşı örgütlerde birleşmelidirler.

Gelecek işçi sınıfınındır.

Demokrasi için tek yol devrim.

A.Y., Londra

Savaşa devam

Değerli Yoldaşlar,
Ben burada bir yandan öğrencilik, bir yandan işçilik yaparak yaşamımı sürdürüyorum. Ama asıl olarak *İşçinin Sesi* için çalışıyorum.

8. Özveri Taarruzu'nu başarıyla geride bıraktıktan sonra yeni yıla yeni hedeflerle girdik. Fırtına gibi bir çalışma tempomuz var. Meyvalarını yavaş yavaş topluyoruz. Örneğin yayınlarımızın satışı arttı, *İşçinin Sesi*'ne abone listemiz genişledi.

Yoldaşımızın *"Faşizmin Çözülüşü"* kitabını bahane ederek sınıf savaşından ayrılanlar olmuş. Giden gitsin. Biz burada örgütümüze katkıda bulunmak için vargücümüzle çalışacağız.

Önümüze koyduğumuz hedefleri gerçekleştirdikçe size çalışmalarımızla ilgili olarak bilgi iletmeyi sürdüreceğiz.

Yüksel Gerçek, Viyana

Partim

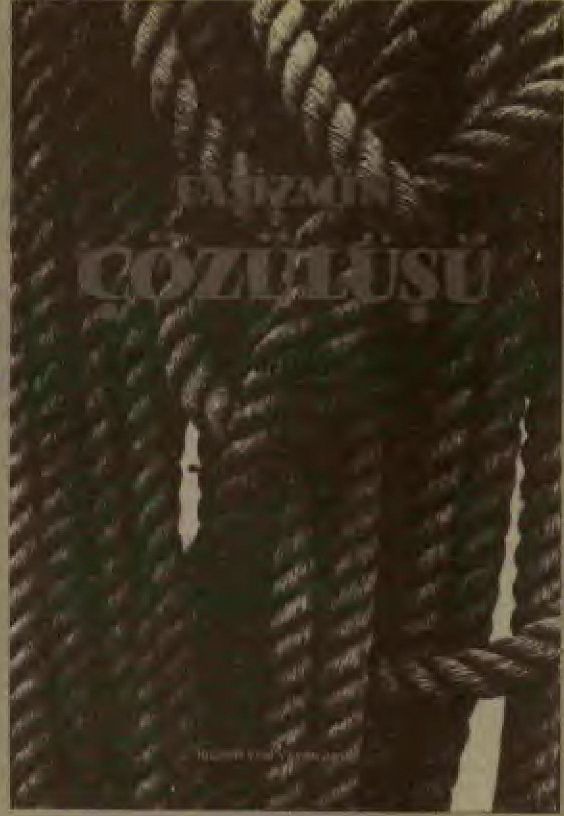
Partim,
Sen benim barınağım
Varlık nedenim
Herşeyimsin.
Duydum,
Soysuzlar girmiş içine
Pervasızca kemirmeye
başlamışlar
Taşını, toprağını, harcını,
Anlamamışlar ki,
Yapı sağlam
Harç beton
Duvarı,
Etten demir yığını.
Ölü doğdu kargalar
Aaşağı
Bir top bez
Ve hacışakir sabunu.
Kaldırdım cenazeyi
Vakit oldukça uzadı.

Mete Sönmez, Mannheim

Teşekkür

Sekizinci Özveri Taarruzu'muz süresince Avustralya örgütümüzün yapmış olduğu çalışmalara içtenlikle yardımcı olan, bağışları ile yardımda bulunan Türk-Kürt ileri işçilerimize teşekkür ederiz.

İşçinin Sesi

Faşizmin Çözülüşü

R. Yürükoğlu

Faşizm var mı yok mu tartışması,
Türkiye'de yaşamın
hızla eskittiği bir tartışma oldu.
Yaşam, sol harekette süren
"tartışma"ları aştı, geçti.
Faşizmin olmadığı Türkiye'de
bugün burjuvazi hırgür içinde,
devlette çatlak, "erozyon" var,
iplik iplik çözülme var!
O halde, dönemin yüklediği
görevleri üstlenerek
haydi savaşa,
coşkuyla yığınların içine!

İsteme adresi: P.O. Box 407
London E16 2AE

Fiyatı: £2.50 FF 25.00 DM 10.00

Bir mektuba yanıt

Baharı gözlerinde değil,
Yüreğinin içinde yaşamalı
"Etrafım duvar, içerim bahçe"
aynen Nazım'ın dediği gibi.
Kalın taş duvarlar içinde
rengarenk
hem de her gün yeni filiz
verir gibi
Çicekler büyütmeli.
Kırmaya çalıştıkları fidanları
Daha sağlam,
daha gür çıkartmalı.
Yüreği,
Çiçeğe duran tomurcuk gibi
Doymaksızın, ölmeksizin
kavga sevdasıyla doldurmalı.
Yaşamı sevmeli
Önce sevilmeli yaşam
eğer değiştirilecekse
Değiştirmek çaba ister
Sevda, inanç ise
çabanın kendisidir.
Sevdalandın mı kavgaya
geliştirmeli, özenle büyütmeli
Çiçeğe su verir gibi.
Karanlığı, soğuğu yaşayacaksın
Yaşayacaksın ama
Yüreği,
Karanlığa, soğuğa teslim
etmemeli
Güneşin tüm sıcaklığını
hisseder gibi
yaşamalı
Soğuğu iliklerinde duyarken
buz gibi
İçindeki bu sevdayı hâlâ
güneşten sıcak tutuyorsan
Senin için,
KAVGA SÜRÜYOR...

Feride Çelik, 21.1.1985

Bugün FKP'nin gerilemesindeki neden Marksizm-Leninizm değil, tam tersine, ondan kopmuşluktur.

Güçlü bir devrimci geleneğe sahip, dünyanın ilk proletarya diktatörlüğünü, Paris Komünü'nü gerçekleştirmiş bir sınıf olan Fransız işçi sınıfı bugün giderek sağa kayan bir önderlik altındadır.

Fransa Komünist Partisi 25. Kongresi toplanıyor

Gazetemizin bu sayısı elinize geçerken FKP'nin 25. Kongresi de toplanmış olacak. Kongre'de geçen kongreden bu yana toplumsal gelişmeler, Komünist Partisi'nin Fransa toplumunda oynadığı rol, toplumun çeşitli kesimleri içinde parti çalışmasında elde edilen sonuçlar, partinin bugüne dek izlediği çizgi gibi konuların ele alınacağı, uzunca bir süredir bu konularda parti içinde ve çevresinde açılan tartışmaların şu ya da bu türlü bağlanacağı ve yeni dönemin yönetim kadrosunun seçiminin yapılacağı bildiriliyor.

Fransa Komünist Partisi, üye sayısı ve toplumda sahip olduğu ağırlık açısından dünyanın sayılı komünist partileri arasındadır. Ancak, Parti yönetiminin, özellikle 2. Emperyalist Savaş'tan bu yana izlediği siyasetin son dönemde Parti'yi getirip bıraktığı nokta gerçekten içler acısıdır.

Kongre öncesinde yapılan kamuoyu yoklamaları da göstermektedir ki, bugün Fransa'da geniş halk yığınları Komünist Partisi'ni değerlendirirken iki kere düşünmektedir.

Partinin *gençlik* içinde aldığı destek yüzde 6 gibi inanılmaz bir düzeydedir. FKP, "sosyalist" Mitterrand'ın zaten büyük bir emperyalist olan ülkeyi daha da büyük bir emperyalist güç yapma ve İngiltere'den doğan boşluğu doldurma çabalarına dolaylı da olsa, nesnel olarak destek verdi. Hükümetin "kemer sıkma" siyasetine güvenoyu verdi. Talbot grevi sırasında, hükümetin tutumunu desteklerken, Lorraine'de çelik endüstrisinde çalışan binlerce işçinin hakkını yeterince koruyamadı. Burjuvazinin sağlı "sollu" partilerine karşı, ideoloji ve siyasette onlardan bağımsız tutum alamadı. Öyle ki, örneğin en azılı militarist finans-kapital gurubu Dassault'un silah fabrikalarının geleceğini, "ulusal" olduğu gerekçesiyle savundu. Dış siyasette Fransa'nın izlediği çizginin yırtıcılaşmasına ve yeni haçlı seferlerine çıkılmasına tutarlı bir biçimde karşı koymadı.

Bugün şanlı direniş geleneklerine, savaşım geleneklerine sahip olan Fransa Komünist Partisi, yoğun bir saldırı altındadır. Burjuvazinin doğrudan saldırısı yetmiyormuş gibi, bir de parti içinden "reform"cular, daha "yapıcı" politika isteyenler saldırıya geçmişlerdir. Bunlar, partinin 12 yıl kadar önce yüzde 20 dolayında olan oy desteğinin bugün yüzde 11'e, yani hemen hemen yarıya inmiş olmasını gerekçe olarak kullanarak, Marksizm-Leninizm'in en temel değerlerine saldırıyorlar. Oysa partinin gerilemesindeki neden Marksizm-Leninizm değil, tam tersine ondan kopmuşluktur.

Hep söylediğimiz gibi, Dünya Komünist Hareketi öyle sağa kaydı ki, bugün komünist ideoloji, siyaset ve örgütlenme anlayışı, en başta onun içinden kemiriliyor. Sınıfsal temelde birliğin altı giderek oyuluyor. Ulusçuluk hızla yayılıyor.

FKP'nin 25.Kongresi de ne yazık ki bu yönde bir gösterge daha olacağa benziyor.

Kerim Çelik

İşgal ordusunda moral çökuntüsü, İsrail'de ise derin bir ekonomik kriz var.

İsrail'in taktik geri çekilmesi

İsrail hükümeti işgal altında tuttuğu Güney Lübnan'dan çekilme kararı aldı. Hükümetin oy çoğunluğuyla aldığı bu karar uyarınca işgalci İsrail birlikleri üç aşamalı olarak ülkeyi terkedecekler.

Bu, İsrail burjuvazisi açısından çok yönlü bir uygulamadır ve fetihçi politikanın şimdilik başarısızlığının da bir anlamda kabulüdür. Ancak, İsrail finans-kapitali, onun emperyalistleşme istemi varoldukça, yeni savaşlar, yeni "fütuhat" eylemleri ufuktan çekilmeyecektir. "Geri çekilme" bu anlamda taktik bir geri çekilmedir.

İsrail burjuvazisi, bir yandan ülke içinde dizginleri boşalan, ülkenin tarihinde karşılaştığı en büyük krizle başetmek durumundadır. Öte yandan halk muhalefeti ekonomik krizle ve savaşla bağlı olarak hızla güçlenmektedir.

Ayrıca, İsrail işgali altındaki Güney Lübnan'da halk direnişi son aylarda işgal ordusunun canını ciddi biçimde yakacak ölçülere büyümüştür. Gün geçmiyor ki, bir İsrail konvoyu bombalanmasın, roket ya da mermi yağmuru altında İsrail askerleri öldürülmesin. İşgal süresince 600'ü aşkın İsrail askeri öldürülmüştür. Bu, nüfusu az, her bir askerin önem taşıdığı bir ordu için azımsanmayacak bir kayıptır. En önemlisi bu, işgalci saflarda ciddi bir moral çöküntüsü getirmekte, ülke içinde savaş aleyhtarı muhalefetin yığınsallığının artmasına da temel oluşturmaktadır.

Bu geri çekilme, uygun bir zamana kadar İsrail'in ve yardımcılarının güvenliğini hedefleyen yönlere sahiptir. Plana göre, İsrail ordusu en son aşamada, ülke sınırı olarak bilinen sınırların gerisine çekilecektir. İsrail-Lübnan sınırından 10-15 km içeriye giren bir şerit, İsrail yetiştirmesi, sağcı "Güney Lübnan Ordusu"nun denetimine terkedilecektir. Bu şerit böylece, fiilen İsrail'in askeri kontrolü altında kalacaktır.

Bu kukla "ordu"nun kontrolündeki bölgenin kuzeyinde, Sayda kentini de geçen bir ikinci şeridin ise, sayısı 10 bine yükseltilecek Birleşmiş Milletler askerlerince "korunması" öngörülmektedir. Bu yoldan İsrail emperyalist burjuvazisi hem çifte koruma altında tutulacak, hem de İsrail'e işgal sırasında ve bugüne dek muhbirlik etmiş, "değerli" hizmet vermiş Güney Lübnan Ordusu'nun "güvenliği" sağlanmış olacaktır.

İsrail, geçen yıl yüzde 1000 dolayında seyreden enflasyon, giderek artan işsizlik, kapanan işletmeler, Filistin sorununun ülke içinde kabarması, savaşa karşı halk muhalefetinin giderek yığınsallaşması, uluslararası diplomatik alanda ABD dışında yalıtılmışlık gibi ögelerden ötürü bu taktik geri çekilmeyi yapmak durumundadır.

Golda Meir'in başbakanlığı döneminde dünya pazarlarına, bu arada Latin Amerika ve Afrika'ya yönelik çeşitli çıkışlar yapan İsrail finans-kapitali eline geçirdiği bu pazarları da elde tutmanın kavgasını veriyor. Siyah Afrika'da diplomatik alanda yalıtılmış olmasına karşın, hâlâ önemli ekonomik anlaşmalar imzalıyor, yatırımlar yapıyor. Yayılma çabasını sürdürüyor. İsrail tekelleri süper kârlar elde ediyor ve büyüyorlar. Ama İsrail devleti işsizlik, üretim daralması, yığınsal işten çıkarmalar gibi sorunların güçlendirdiği hoşnutsuzluğu, halkta biriken tepkiyi, *hele hele* savaş aleyhtarlığını dizginleyemiyor. İsrail devleti — ki taşıma suyla değirmen döndürmenin dünyada herhalde ilk ve tek örneğidir (İsrail'e her yıl ABD yardımının *dışında*, yahudi siyonist örgütlerin çabasıyla yüzmilyonlarca dolar bağış, yardım akmaktadır) — harcamalarına para yetiştirememekte, ücretleri ödeyememektedir.

İsrail'de sınıf savaşı keskinleşmekte ve ülke bugünlerde tarihinin en derin ekonomik krizini yaşamaktadır.

Lübnan'da işgalin getirdiği başarısızlığı ABD ile paylaşan İsrail'e Reagan yönetimince 1.8 milyar dolar askeri-ekonomik yardım yapılması kararlaştırılmıştır. Emperyalizm, Ortadoğu yöresinde sistemin genel çıkarlarını korumada çok iyi bir yardımcısını düştüğü kuyudan çıkarma yolunda bir "kurtarma" operasyonu daha uygulamaktadır.

Bu arada Türkiye burjuvazisinin İsrail konusunda yazdıklarına değinmeden geçmek haberi eksik bırakır. İsrail'in Ortadoğu'da boşalttığı yeri doldurmaya çalışan Türkiye, bunu "anti-İsrail" propagandayla birleştiriyor. Ortadoğu halklarına hoş görünmek için Filistin'den "yana" göründüğü gibi, şimdi de İsrail'in ne kötü, ne işgalci olduğunu, nasıl yakıp yıkarak geri çekildiğini yazıp duruyorlar. Bunlar, Türkiye finans-kapitalinin kendi işgalci özlemlerinin, özentilerinin yansımasından başka birşey değildir. Kendisi işgalci olabilmek için öteki işgalcilere "karşı" çıkıyor!

Salih Can

Türkiye Komünist Partisi Eşgüdüm Komitesi

KUTLAMA

İstanbul televizyonunda haberler sırasında TRT'nin sesi Enternasyonal Marşı'yla kesildi ve İstanbul'un üçte birinde bambaşka bir ses işitildi: "Dikkat Dikkat! Burası *İşçinin Sesi* Işçi sınıfımız, emekçi halkımız, halk düşmanlarına bugüne dek çok darbeler indirdi. İstanbul'da TRT'nin sesini kesen bu yayınla, Türkiye'de ilk kez, sınıf savaşının bu alanında da halk düşmanları önemli bir darbe yedi. Devrim savaşımı bir adım daha ilerledi.

Eylem başarıyla gerçekleştirildi. Hiçbir kayıp verilmedi. Türkiye'de bu işi gerçekleştiren örgütlerimizi ve yoldaşlarımızı tüm Parti adına candan kutlarız. Elinize sağlık yoldaşlar!

Türkiye Komünist Partisi
Eşgüdüm Komitesi Üst Bürosu
Şubat 1985

Kayda geçmiş bölümler

Uyan artık uykundan uyan, uyan esirler dünyası,
Zulme karşı hıncımız volkan, bu ölüm dirim kavgası.

Dikkat Dikkat!
Burası *İşçinin Sesi!*

Yıkalım bu köhne düzeni, biz başka alem isteriz.
Bizi hiçe sayanlar bilsin, bundan sonra herşey biziz.

Dikkat dikkat!
Burası *İşçinin Sesi!*

İşçinin Sesi halka sesleniyor:
Evrenler, patronlar ve onların sözcüleri, "Enternasyonal'i söyleyenler" diyerek yıllardır kin kusuyorlar. Halk düşmanlarının "Enternasyonal'i söyleyenler"e kin kusması doğaldır. Enternasyonal, tüm dünya emekçilerinin, Türkiye emekçilerinin özlemlerini dile getiriyor.

Burası *İşçinin Sesi!*
İşçinin Sesi halka sesleniyor.
Bakın Enternasyonal ne diyor:

Zulme karşı hıncımız volkan, bu ölüm dirim kavgası.

"Zulme karşı hıncımız volkan, bu ölüm dirim kavgası" diyor. Öyle değil mi?
12 Eylül'de geldiler, yapmadıkları zulüm kalmadı. Zulme karşı hıncımız volkandır. Bu yüzden şimdi ikide bir işkenceye karşı sözler ediyorlar, genel aftan konuşuyorlar. Ne deseler boşuna. Biz onların gerçek yüzünü tanıdık.

Yıkalım bu köhne düzeni, biz başka alem isteriz.

"Yıkalım bu köhne düzeni, biz başka alem isteriz" diyor Enternasyonal. Yalan mı? Bu köhne düzeni istemiyoruz. İşsizlik var, iş bulamıyoruz. İş bulsak para ev kirasına bile yetmiyor. Pahalılık dayanılmaz oldu. Çocuğumuzu besleyemiyoruz, ısıtamıyoruz, giydiremiyoruz, okutamıyoruz. Üstelik inanç ve düşüncemize, örgütlenmemize ve kendi partimizde siyaset yapmamıza set çekmek istiyorlar. Ortalıkta bir yandan baskı, öte yandan kof demokrasi nutukları var. Faşizm gitti ama demokrasi de gelmedi. Yeter artık. Bu köhne düzeni istemiyoruz. Bu gidişi değiştirmek, kendi kaderimizi kendimiz belirlemek istiyoruz. İş, ekmek, özgürlük için, emekten yana bir alem için, haklı barış ve gerçek demokrasi için devrim mücadelesini yükseltiyoruz.

Burası *İşçinin Sesi!*
İşçinin Sesi size sesleniyor.
Enternasyonal marşı bakın ne diyor:

Hem fabrikalar, hem de toprak herşey emekçinin malı.
Tufeyliye tanımayız hak dünya emeğin olmalı.

Enternasyonal Marşı "Tufeyliyle tanımayız hak, dünya emeğin olmalı" diyor. Evet "Enternasyonal'i söyleyenler"e kin kusanlar tufeylilerdir. Bu tufeyliler, bu cellatlar, hele 12 Eylül sonrasında çok can yaktılar, çok kan döktüler. Ama Enternasyonal'de dendiği gibi: Cellatların döktükleri kan kendilerini boğacak. Bu kan denizinin ufkundan kızıl bir güneş doğacak.

Cellatların dökdükleri kan kendilerini boğacak,
Bu kan denizinin ufkundan kızıl bir güneş doğacak.

Dikkat Dikkat!
Burası *İşçinin Sesi!*

İşçinin Sesi size sesleniyor: Hak verilmez alınır. Haklarımızı almak için haydi mücadele alanlarında, grevlerde, yürüyüşlerde buluşalım.

Bu kavga en sonuncu kavgamızdır artık,
Enternasyonal'le kurtulur insanlık.

Düşmanı hazırlıksız yakalamak gerek

Emine Engin

31 Ocak akşamı, İstanbul'un üçte birinde TRT'nin sesini keserek ortalığı çınlatan gür ses, faşizmin bittiğini çoktan görüp, ara dönemin gidişine damgasını basmak için kavgaya dalan işçi sınıfının savaşımını dile getirdi.

Türkiye pratiği "faşizm var mı yok mu" tartışmasını çoktan sonuca bağladı, tüm canlılığıyla yaşadığımız ara dönemin ne zaman, nereye, nasıl açılacağı kavgasını sahneliyor.

Taşıdığı küçük burjuva damga nedeniyle, kafasındaki kalıplardan kolayca kurtulamayan ve yaşamın somut gerçeklerini kolayca algılayamayan sol hareketimiz, faşizm var mı yok mu tartışmasının sonucunu ne kadar geriden yakalayacak, bunu zaman gösterecek. Ama işçi sınıfımız gerçek durumu çoktan saptamış ve ara dönemin gidişatına kendi damgasını basmak için çoktan kavgaya dalmıştır. 31 Ocak akşamı İstanbul'un üçte birinde TRT'nin sesini keserek ortalığı çınlatan gür ses, bu kavgayı seslendirmiştir.

Henüz açık, yığınsal bir düzeye erişmiş olmasa da, Türkiye'de bugün oldukça yoğun bir sınıf savaşımı yürüyor. Ve ara dönemin ne zaman, nereye, nasıl açılacağını bu savaşımın sonuçları belirleyecektir. Bu nedenle, durumu doğru değerlendirmek ve doğru tutum almak belirleyici önem taşımaktadır.

Genel durum

Türkiye'de siyaset sahnesine bakınca yalnızca burjuvaziyi, onun arasındaki itiş kakışları görenlere, bunlar Marksist geçinmiyorlarsa, fazlaca kızılmayabilir. Marksist geçinenler için affedilmez bir yanlış olan bu görüş, başkaları için anlaşılabilir bir yanılgı sayılabilir. Zira *görünüşte* yalnızca burjuvazinin çeşitli kesimleri sahnededir.

Bunun da ötesinde, sahnede olan bu burjuva kesimlerin en çok tartıştıkları, dalaştıkları konular, yine görünüşte daha çok kendilerini ilgilendiren konulardır. Yani, işçi sınıfı sahnede *açıktan* görülmediği gibi, açıktan fazlaca konu da olmuyor.

Faşizmi çözen, burjuvaziyi birbirine düşüren ve bugünkü rejimi de çözmekte olan ana etken işçi sınıfının, yığınların suskun öfkesidir, diyoruz. Gerçekten de işçi sınıfında korkunç bir öfke birikmiştir. Bu durumda şöyle bir soru akla geliyor: Tamam işçi sınıfı sahnede görülmüyor ama burjuvazi bu öfkeyi dindirme çabasıyla neden en başta, örneğin, Anayasa'nın 84. maddesini değiştirmeyi tartışmayacağına, diyelim iş yasalarındaki değişmeleri konu edip tartışmıyor? Madem herşeyin altında yatan iki ana sınıf arasındaki savaşımdır, neden burjuva kesimler karşı tarafın öfkesini en çok azaltacak önlemleri en başa almıyorlar?

Burjuvazinin manevra alanının darlığını, acizliğini dışarıda tutacak olursak, bu sorunun yanıtı tek sözle hazırlıksızlıktır. Olayların hızlı gelişimi karşısında burjuvazi hazırlıksız yakalanmıştır. Bunu "alternatifsizlik" ağlaşmaları içinde uzun süre açıkça da belirttiler. Ama baktılar ki bu ağlaşmanın kendisi "alternatifsizliği" gidermelerini güçleştiriyor, "alternatifsizlik" sözünü bir yana bırakıp, bunu gidermek için yoğun işe koyuldular.

Burjuvazi "alternatifsizlik" sorununa ilişkin belli adımlar atmadan, belli bir hazırlık yapmadan, sendikal yaşama, iş yasalarına vb. ilişkin "kritik" bazı konuların gündeme gelmesini doğal olarak olabildiğince erteliyor. Bu gibi "kritik" konuları hiç ağzına almamazlık edemiyor ama elden geldiğince geriye itiyor.

Bu durumun çeşitli yönleri vardır:

Bir kez, neden iş yasalarına "kritik" dediğimizi açıklayalım. Ekonomik savaşıma ilişkin durum, işçi sınıfını siyasal durumdan daha çok ilgilendirir demek istemiyoruz. Hayır genelde siyasal durum ve gelişmeler, bilinçli işçiler için ekonomik savaşımdan çok daha önemlidir. Tam da bu nedenle bugün sendikal yasalar "kritik"tir.

Türkiye gibi, ekonomik savaşımın patlak verir vermez doğrudan siyasal, hem de çoğu kez ve hızla *devrimci siyasal* nitelik kazandığı bir ülkede, iş yasalarının doğuracağı siyasal sonuçlar, Anayasa'nın 84. maddesi üzerine yürüyen siyasal kapışmadan daha yüksek düzeydedir. Bu nedenledir ki iş yasaları vb. son derece "kritik" bir alandır.

İkinci söylenmesi gereken şudur: Burjuvazi hazırlıklı olmadığı için bu denli "kritik" konuları ertelerken, evet bir yandan korkunç bir ekonomik kazanç ve belli ölçüde de bir siyasal kazanç elde ediyor ama öte yandan çok büyük bir risk göze alıyor.

Söylemeye bile gerek yok, bu iş yasaları sınırsız sömürü yasalarıdır. Ekonomik kazanç buradan geliyor. Sonra bu iş yasalarındaki garip yetkilere dayanılarak sendikal hareketin biçimlenmesi belli ölçüde yönlendiriliyor. Belli bir siyasal kazanç da buradan geliyor. Ama büyük risk ortada duruyor ve burjuvaziye sürekli basınç yapıyor: Sorunların birden, onun hazırlığı tamamlanmadan patlak verme olasılığı. İşçi sınıfımız işte bu zamanlama sorunundan yararlanmalı, bazı süreçleri hızlandırmalıdır.

Şimdi burjuvazinin hazırlığına ve sendikal alandaki durumlarına sırasıyla bakalım.

Burjuvazinin hazırlığı

Burjuvazinin hazırlığı deyince arka planda şöyle bir manzara kastetmiyoruz: Çeşitli burjuva kesimlerin sözcüleri bir masanın etrafına oturmuşlar, plan yapıyorlar, sonra da odadan çıkıp uyguluyorlar. Hayır böyle olmuyor ama yaşamda işler sanki plan yapılmışcasına bir işbölümü içinde yürüyor. Bunun da nedeni basittir.

Bu düzen burjuvazinin düzenidir. Burjuvazi kendi sınıf çıkarlarının bilincindedir ve onun bilinci, unutmayalım, kendiliğindendir, her an üremektedir. Koşulların gerektirdiği adımları atmak için burjuvazinin ille de plan yapması gerekmez. Tam tersine genel çıkar *çoğu zaman* burjuvazinin çelişkileri, itiş kakışları arasından süzülüp yaşama geçer. Bugün Türkiye'de olan da budur. Hazırlık, böyle itiş-kakış içinde yürüyor. Ama bu itiş-kakış arasında işbölümü de gerçekleşiyor. Burjuva kesimler siyasal arenada boşluk bırakmamaya, halka çokça çeşit sunmaya çalışıyorlar.

Bu çeşitlerden biri sivil faşistlerdir. Son sıralarda sivil faşistlerde bir hareketlenme var. Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları'nda yapılan "yeni" atamaların çoğu "eski" MHP'lilerden oluşuyor. MHP'nin devamı olan Muhafazakar Parti'nin "demeçleri" sıklaştı. MİSK adı daha çok duyulmaya başladı. Teoman Erel, faşistlerden tehdit mektupları aldığını açıklarken, Aybastı'da ANAP'lı faşistlerin yaptıkları, daha doğrusu yapmalarına göz yumulanlar oldukça ileri gitti. Ordu'nun Aybastı ilçesinde ANAP'lı faşistler, SODEP'li belediye meclisi üyelerini SODEP'ten istifaya zorlayıp, ceza yemiş bir faşistin belediye başkanı olarak kalmasında ısrar ediyorlar. Öte yandan ANAP'ın İstanbul İl Kongresi'nde faşistler düpedüz gövde gösterisi yaptılar. Bu arada MHP davası da belli bir noktaya ulaştı, artık bir sonuca bağlanacak. Türkeş'in kahraman edasıyla ortalığa sürülmesi hiç de şaşırtıcı olmaz.

Devletin içinde ve kanadı altında, ANAP'ın içinde ve dışında sivil faşistlerde bir hareketlilik çok açıkça gözlenmektedir. Sivil faşist hareketin ipliği pazara çıktığı için üniformayla gelmiş olan faşizm çözülünce, allayıp pullayıp sivil faşistleri yeniden öne sürerek, faşizmi geri getirme çabaları çok doğaldır. Bugün Türkiye'de faşizm var diyenler, ne yazık ki, bu çabalara nesnel olarak yardımcı işlev görüyorlar.

Sivil faşistlerin yanısıra yeniden üniformalı faşizmin geri gelmesi de mutlaka hazırlıklar

arasındadır. Ama ordunun yıpranmışlığı o denli artmıştır ki, bu olasılık ötekisinden daha geride durmaktadır.

Burjuvazinin çeşitleri, faşistlerden başlayıp gericiliğin, liberalliğin farklı tonlarını içeren ve en solunda kurulmamış DSP'nin bulunduğu geniş bir spektrum oluşturuyor. Bunlar tonlarına göre değişik ölçülerde gericilik ve şövenizm propagandası ile "demokrasi" ve "halkçılık" demagojisi yapıyorlar. Spektrumun faşistler ucunda olduğu gibi, öteki noktalarında da gözle görülür bir hareketlenme, bir "sertleşme" var. Ancak burjuvazi henüz alternatifsizlikten kurtulabilmiş değildir. Hazırlığı geciktiren, alternatif yaratma sürecindeki bazı açmazlardır.

Burjuvazinin bazı partileri, parlamento ve TRT gibi platformları kullanamaz durumdadırlar. Bu bir yanıyla "icazetsiz parlamento dışı muhalefeti" kahramanlaştırmalarına yarasa da, öteki yanıyla siyasal yaşamda er geç gidermeleri gereken bir aksaklık oluşturuyor. Bu aksaklığı gidermenin yolu ise yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal gibi açmazlar taşıyor.

Bu aksaklığı, alternatifsizliği ortadan kaldırmak için gidermeleri gerekiyor. Ama işin garibi, alternatif yaratmadan bu aksaklığı gidermek için yapılacak girişimler başlıbaşına "tehlike" taşıyor.

Parlamento dışındaki partilerin parlamentoya girmesi, hem parlamentoyu, hem bu partileri daha "saygın", daha işlevli duruma getirmek için isteniyor. Bunun iki yolu var: Biri erken seçim, ötekisi Anayasa değişikliği ya da en azından Anayasa çekiştirmesi. Bu, içinde bulunduğu durumda burjuvazi için ölümlerden ölüm beğenmek gibidir.

Erken seçim, burjuvazinin kaldırıp kaldıramayacağı, sonu nereye varacağı belli olmayan bir tansiyon demektir. Anayasa değişikliği ise, bugünlerde köşe yazarlarında pek kullanılan bir deyimle, "postu deldirtmek" demektir. Post bir kez delindi mi ne ölçüde parçalanacağı, elde kalıp kalmayacağı yine belli değildir.

Üstelik erken seçimle ya da Anayasa değiştirilip bugünkü partiler meclise sokulmazsa, Anayasa'da bir boşluk vardır ki DYP ve SODEP değil ama DSP meclise girebilmektedir.

DSP henüz kurulmadığı için, Gürkan ekibi HP'den ayrılırsa, başka bir partiye geçmiş değil başka bir parti kurmuş olacaktır. Anayasa'daki formülasyon bunu yasaklamıyor. Ötekilerin geçemediği delikten DSP'nin geçmesi ise genel çıkar açısından hiç hoş bulunmuyor.

DSP de burjuva partisidir ama en sol burjuva tampondur. İlk ağızda onun parlamentodan yararlanması istenmez. Ayrıca, bu DSP'nin "aşağıdan yukarı doğru" kurulmak gibi halkçılık demagojileriyle de bağdaşmaz. Öyle bir açmaz ki, DSP o yoldan parlamentoya girse bile, bu kez "en solda" ve "en sonda" tampon boşluğu doğar.

Görüldüğü gibi burjuvazinin işleri oldukça karışıktır. Alternatif yaratabilmek için, alternatifsiz bir durumda bazı darboğazlardan, kör geçitlerden geçmek zorundadır.

Bu durumda kuşkusuz iş yasalarını ve sendikal konuları fazlaca gündeme getirmek, en "kritik" alanı kurcalamak istemezler. Doğal olarak onların ana tartışması, Anayasa'nın 84. maddesiydi, TRT Yasası'nın 20. maddesiydi, erken seçimdi... bu gibi, önce kendi hazırlıklarını ilgilendiren konular üzerinde olacaktır.

Burjuvazi böyle, henüz hazırlık sürecindeyken, iş yasaları, sendikal sorunlar vb. konularda bastırmak, bu konuların ertelenmesini engellemek, işçi sınıfımız için büyük önem taşımaktadır. Düşmanı hazırlıksız yakalamak gerekiyor. Buna ek olarak bir de şu var:

Son sıralardaki gelişmelere bütünüyle bakılırsa, öyle görünüyor ki genel kanı erken seçimin kaçınılmazlığı yönünde oluşuyor. En azından şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, bütün burjuva partiler, giderek büyüyen bir olasılık olan erken seçime hazırlığı gündemlerine almış durumdadırlar.

Burjuvazinin genel olarak hazırlıksız olduğu, hazırlığını tamamlamaya, alternatif oluşturmaya çalıştığı bir süreçte, şimdi bir de erken seçim darboğazı geliyorsa, bu kaçırılmaması gereken elverişli koşullar demektir. İş yasaları, sendikal sorunlar konusunda hiç durmayıp bastırmak gerekiyor. Türkiye gibi bir ülkenin, hem de bugünkü durumunda, seçim havası bazı istekleri burjuvaziye dayatmak açısından son derece elverişlidir.

Seçim yoluna gidilmeyip, Anayasa'yı değiştirme yoluna gidilirse, belki biraz daha az, ama yine özel olarak elverişli bir durum demektir. O zaman da burjuvaziyi, o postu deliyorsunuz da neden bu postu, iş yasalarını vb. delmiyorsunuz diye sıkıştırmak gereklidir.

Yani burjuvazi hazırlıksız olduğu için genel olarak, bu hazırlık sürecinde, erken seçim ya da Anayasa değişikliği gibi darboğazlarda özel olarak, elverişli koşullar var demektir. İş yasaları vb. konularda acele bastırmak gerekiyor.

Sendikal alanda durum

Türkiye'de işçiler, emekçiler uzun süredir bu denli kötü yaşam koşullarıyla karşı karşıya kalmadılar. Bu öylesine katı bir gerçek ki, en gericiler dahil herkes söyleyip duruyor. Ücretler düşük, paralar ödenmiyor, işsizlik, işten atılmalar, pahalılık...

Buna karşılık iş yasalarının durumu ortadadır. Toplu sözleşme ve grev hakkı gerçekte yoktur. Bürokrasiye karşı işine gelen alanlarda savaş açan Özal, işçilere de bürokratik savaş açmıştır. Bakanlıklar, noterler, bakanlar kurulu, herşey sendikal isleyişlerin ta göbeğindedir. Bununla da bağlı olarak, sendikal hareketin başına neler neler geliyor:

Çalışma Bakanlığı, sendikalara yetki belgesi verme işini düpedüz sahtekarlığa dökmüştür. Ocak 1985'te yayınlanan işçi istatistikleri artık gülünecek keyfiliklerle doludur.

Temmuz 1984 istatistiklerinde barajı aşmadığı iddia edilen 8 sendika, istatistiklerden sonra mahkemeye başvurmuş ve barajı aştığını mahkeme kararıyla saptamıştır. Bu 8 sendikadan 5'i Ocak 1985 istatistiklerinde yine yoktur.

Hak-İş'e bağlı Öz İplik İş Sendikası Temmuz 1984 istatistiklerinde barajı aştığı, o tarihten bu yana da noter kanalıyla 4500 üye fişini Bakanlığa ilettiği halde, Ocak 1985 istatistiklerinde barajı aşmadığı iddia edilmektedir. Yine Hak İş'e bağlı Özdemir İş Sendikası'nın 38.500 üyesi olduğunu Bakanlık denetçisi önceden saptadığı halde, bu sendika istatistiklerde 30.000 üyeli ve barajı aşmamış gösterilmektedir.

Öte yandan Türk-İş'e bağlı TÜMTİS Sendikası, kara taşımacılığında işçi sayısının 36.500 olarak gösterildiği Temmuz 1984 istatistiklerinde %10 barajı aşamamıştı. Şimdi, Ocak 1985 istatistiklerinde, kara taşımacılığında işçi sayısı 23.500 düşmüş ve 2690 üyeyle TÜMTİS barajı aşmıştır.

İstatistiklerdeki işçi sayıları da Türkiye'deki durumu değil, MHP'li bakan Kalemli'nin canının istediğini yansıtmaktadır. Temmuz 1984'ten bu yana sendikalı işçi sayısı 300.000 arttı diye gösteriliyor ama Bakanlığın elindeki eski yeni tüm noter belgeleri 100-150.000 kadardır.

Kısacası, yaptıkları rakkam düzüp, bir yandan MİSK'i "kurmak", öte yandan yetki belgesini varolanlar arasında istediklerine vermektir. Bunun kanıtları ortadadır. Gerçekte burada manşete çekilecek bir yolsuzluk olayı vardır ama bunlar ancak bazı gazetelerin kıyısında köşesinde yazılıyor.

Açıktır ki işçi sınıfımız, noter kanalıyla üyeliği de, Çalışma Bakanlığı'ndan yetki almayı da kaldırıp atmalıdır. Gerçekte Çalışma Bakanlığı'nın da, Bakanlar Kurulu'nun da sendikal işlere burnunu sokması durdurulmalıdır.

Çalışma Bakanlığı, yalnızca yetki konusunda değil, sendika yöneticilerinin 10 yıl işçilik yapmaları konusunda da keyfi uygulamalar ve tutarsızlıklar içindedir. Dün "geçerli" saydığı sendika yöneticilerinin "geçerliliğini" bugün sorguya çekiyor. Zaten bu madde de tümüyle kaldırılıp atılmalıdır. Sendika yöneticiliğinin koşullarını belirlemek sendikanın üyelerinden başka hiç kimseye düşmez.

Bakanlar Kurulu'nun marifetlerine gelince. Henüz yetki uyuşmazlığının sürdüğü işkollarında "teşmil" uygulaması yapıyor. Yani toplu sözleşme imzalamaya hazırlanan işçileri başka bir toplu sözleşmenin imzalama kapsamı içine sokuyor. Ereğli'de bunu yapmaları, işçilerin o denli tepesini attırdı ki, Evren kararı bozmak zorunda kaldı.

İşçilerin istemediği alanlarda ve toplu sözleşmelerde "teşmil" kararı alınırken, dayanışma aidadı ödemiş işçiler istedikleri toplu sözleşmeden, sözleşmenin geçerlilik tarihinden başlayarak yararlandırılmıyorlardı. İstanbul Belediyesi'nin bu tür uygulamasına karşı işçiler dava açtılar ve kazandılar.

Daha çok sorun sıralanabilir. Örneğin "küçücük" bir sorun: Asgari ücret bugün çok kaba bir hesapla bile en az 120.000TL olmalıdır. Asgari ücretten vergi alınmamalıdır. Ayrıca Kıdem Tazminatı Yasa Tasarısı bu biçimiyle kesinlikle çıkarılmamalıdır.

Karanlığı yardık, yeniden karanlıklara gömülmeyi devrimle engelleyeceğiz

Bütün bunlar dururken, Türk-İş yönetimi, bol konuşup işe gelince oyalama taktiği gütmektedir. Zirve 3. kez ertelendi. Zirvede birşey olacağından değil ama en azından birşey olmayacağının sergilenmesi ve Türk-İş yönetiminin yeni bir adım atmak zorunda kalması açısından bu önemlidir. Türk-İş yönetimi somut adım atmak istemiyor. İş yasasındaki değişiklikleri bastırmak için grevlerin başlamasını ve sürmesini incelemişler, sonrasında ne oluyor, bir de bunu inceleyeceklermiş! Ne kadar da inceler!

Evet gerçekte ince ince bir oyalama taktiği uygulanıyor. Bunun genel olarak nedeni burjuvazinin baştan beri sözünü ettiğimiz hazırlıksızlığıdır. Türk-İş yönetimi de burjuvadır ve kendi öz tarafı için, taraftarı göründüğü işçi sınıfının zamanını çalmaya çalışıyor. Oyalamanın özel nedeni de, 400.000 kamu işçisinin yaklaşan toplu sözleşmesini bu hayhuy içinde atlatmaktır.

Türk-İş yönetimi bu oyalama taktiğini uyguluyor ama bunun çok da kolay olduğunu söyleyemeyiz. Şevket Yılmaz ve başka Türk-İş yöneticileri son sıralarda akıllar durdurucu sözler etmeye başladılar. Sendikal birlik, sendikal demokrasi çok önemliymiş!

Bu sözler, Türk-İş tabanının yönetime ne yönde ve ne denli basınç yaptığını çok güzel yansıtıyor. Şimdi Türk-İş yönetimi bu basıncı kullanarak kendini haklı göstermeye çabalıyor. Sendikal birlik gevelerken, bu bölünmüşlük içinde biz tek başımıza birşey yapamayız demeye getiriyor. Sendikal demokrasiden dem vururken ise, biz kongrede seçildik, demokratiğiz, oylama taktiğimiz de demokratiktir(!) demek istiyor. Onlara sendikal birlik ve sendikal demokrasinin bazı yönlerini hatırlatmak gerek!

Türk-İş gibi koca bir sendika için sendikal birlik iş yapmanın ön koşulu değildir. Bir kez, Türk-İş yönetimi iş yapmaya niyetli olsa, Türk-İş, işverenleri, yasaları hatta hükümetleri anında altüst edecek güçte bir örgüttür. İkincisi, sendikal birlik iş yapmanın ön koşulu değil, ürünüdür. Türk-İş sendikal birlik istiyorsa, işçinin yararına iş yapması gerekir.

Sendikal demokrasiye gelince, yönetimin işçiyi satmak gibi bir "demokratik hak"kı varsa, işçinin de işçiyi satanlara tekmeyi vurup atmak gibi çeşitli demokratik hakları vardır!

Burjuvazi alternatifsizlik içinde bunu gidermeye çalışırken de açmazlar içinde debeleniyor. Böyle elverişli koşullarda iş yasaları konusunda bastırmak gerekiyor. En "kritik" alanda sorunların patlak vermesini hızlandırmak gerekiyor.

15-16 Haziran'ları yasalaşmadan DGM yasasını rafa kaldırtanlar, 1 Mayıslarda kızıl deniz oluşturanlar, Tariş barikatlarında çarpışanlar bugün sınıf savaşımının ta göbeğindedirler. "Kritik" sorunların patlak vermesi hızlandırma gereğini kuşkusuz onlar da görüyor ve çeşitli yollardan yerine getiriyorlardır. Biz burada bu yollardan birinin önemini vurgulayacağız: O da Türk-İş yönetiminin oyalama taktiğini, özellikle de Türk-İş tabanında yoğun olarak sergilemektir.

Sınıf savaşımı içten içe kızışırken burjuva partileri çaresizlik içindedir

TV'd açık oturum v üç sahtekar

Geçtiğimiz aylar Türkiye ortamında sınıf savaşımının içten içe kızışmaya başladığını dosta düşmana gösteriyor. Tekil tekil de olsa küçük boyutlu grevler yapıldı. Alınan grev kararları var. Kapitalistler, durmadan işçi çıkarıyorlar. Bu, Türkiye burjuvazisinin aciz saldırganlığının yalnızca bir örneği. Ama işçilerin bilincine sınıf kinini iyice kazıtan bir örneği.

Yeni yılla birlikte halkın yaşamını direk olarak ilgilendiren pek çok şeye, PTT hizmetlerinden toplu taşımacılığa, suya, elektriğe yüzde 30-yüzde 100 arasında zam yapıldı. Ekmek için yüzde 20 zam kararı alındı. Bunların yanında bir de KDV var. Tüketicilere yüzde 10 kullanım vergisi. KDV halkın çilesine tuz-biber ekti.

Siyasal yaşam iyice hareketlendi. Ardarda gelen bakanların istifaları, yolsuzluklar, telefon skandalları bu hareketliliği hem yansıtıyor, hem arttırıyor. Son bir hafta içinde TV'de de ilginç olaylar izlendi. Özal "İcraatın İçinden" programında KDV'yi tanıttı. Bu programın ardından parlamentodaki üç parti lideri ile açık oturumlar yapıldı.

Özal hükümetinin geçmiş bir yılını konu alan açık oturumlar, hızla saygınlıklarını ve tabanlarını kaybeden üç parlamento partisine, yığınlara seslenme olanağı tanıyarak bir çeşit güç gösterisini hedefliyordu. Sonuç hiç de istedikleri gibi olmadı. Gerek bu üç parti, gerekse ordu ve de konsey halkın gözünden iyice düştü. Gelecek günler bunu mutlaka, açık örnekleriyle gösterecektir.

TV'de olan neydi? Özal konuşması boyunca her türlü rakamsal oyunlara başvurdu. İnandırıcı olamadı. Tek inandırıcı olduğu nokta, ağzından kaçırdığı itirafı oldu. Özal'ın deyimiyle KDV son yıllarda halkı aktif olarak tartışma sürecine çekebilen en etkili uygulama olmuştu. Özal doğru birşeyi, toplumda uzun bir süredir yürüyen bir eğilimi itiraf ediyordu. Yüksek sesle konuşmaya başlayan halk, ertesi gün her yerde — ama istisnasız her yerde — KDV'yi ve Özal'ın nasıl "vatandaşın gözünün içine bakarak" yalan söylediğini tartıştı.

İki gün sonra, TV'de ANAP, HP ve MDP liderleriyle bir açık oturum düzenlendi. Bütün güdüklüğüne rağmen bu açık oturum her üç partiyi de iyice açık etti. Her üçünün de verdikleri veriler çok tutarsızdı. Kendileri söyledi. Örneğin enflasyon konusunda verdikleri resmi rakamlar yüzde 25 ile yüzde 56 arasında değişiyor. Demokrasi konusunda, konsey izin vermediği için daha süratli geçiş yapamadıklarını belirterek içyüzlerini güzelce sergilediler.

Daha sonra, üç gece üstüste Özal, Calp ve Sunalp'la basın arasında yapılan açık tartışma yayınlandı. Bu tartışma bazı önemli noktaları açık etmesi açısından ilginçtir. Üç parti lideri sinirli, çaresiz ve ezilmiş durumda idiler. Sorulardan birkaç örnek vereyim:

— 82 Anayasası ile demokrasiye geçildi diyorsunuz. Niye ülkenin yarısında hâlâ sıkıyönetim var?

— Asıl muhalefet parlamento dışında, niye erken seçime karşı çıkıyorsunuz?

— Anayasadaki anti-demokratik maddeleri değiştirmek için ne yapıyorsunuz?

— Parlamento üstü güç kim? Halktan mı korkuyor ve açık konuşmuyorsunuz?

— Halkın önünde açık olma ilkesine niye uymuyorsunuz?

En azından bu soruların devlet televizyonunda sunuluyor oluşu, faşizmin çoktan çözüldüğünü ve ara rejimin denetiminin elden kaçtığını gösteriyor. Faşist klik ve ordu iyice yıpranmıştır. İcazetli partiler bile şimdi Evren'i suçlayabiliyorlar.

İşçi sınıfının hareketlendirici gücü Türkiye ortamını demokratikleşme yönünde basıncı altına aldı. Devrim için demokrasi, demokrasi için devrim bayrağını yükseltelim.

T. Çoker, İstanbul

Özal işsizliğe çare olarak azgın bir sömürü kaynağı olan atölye evler formülünü piyasaya sürdü

Sinsi bir tuzak: atölye evler

Memet Kurtalan

Atölye ev, işçinin elini kolunu bağlama formülüdür.

Geçtiğimiz aralık ayında Özal işsizliği azaltma önlemi olarak atölye evler formülünü piyasaya sürdü. Bu formüle göre evlerde konfeksiyonculuk, halıcılık, sepetçilik, çiçekçilik, arıcılık, tavukçuluk ve ipekböcekçiliği teşvik edilecek.

Aslında Özal yeni birşey keşfetmiş değil. Atölye evler yöntemi, kapitalizmin çok eskiden beri uygulayageldiği sinsi bir tuzaktır

Kapitalizm, bu yöntemle işçileri eve, iş araçları mülkiyetine bağlayarak onların hareket serbestisini, örgütlenme yeteneğini koparıp alıyor. Yani bu öyle bir kapitalist sektördür ki, kapitalist sigorta, vergi, kıdem tazminatı gibi "yüklerden", sendikal sorunlardan "ferahlatılmıştır". İşçi evine, iş araçlarının mülkiyetine esir edilmiştir. Bu yüzden kapitalist, parçabaşı ücretini istediği kadar düşürür, sömürüyü akıl almaz düzeylere çıkarır. Atölye ev, eski ücret düzeyini tutturabilmek için çoluk-çocuk, gece-gündüz kapitaliste çalışır.

Son günlerde yeniden konu edilen atölye evler üzerine aralık ayında çıkan bir haberde şöyle deniyordu:

"Konfeksiyon ihracatçılarının İstanbul'da boğazın iki yakasındaki gecekondu semtlerinden başlattıkları bu uygulama şimdiden 200 bin gecekondu kadınına 'ekmek kapısı' açtı. Konfeksiyoncular, Gültepe ve Reşitpaşa'dan Paşabahçe'ye ve Beykoz'a 500 Evler ve Tarabyaüstü'nden, Kartal, Dudullu, Maltepe, Küçükköy ve Ümraniye'ye kadar uzanan gecekondu semtlerini 'fason' olarak yaptırdıkları ihraç el örgüsü kazaklarla 'sokak fabrikaları' haline getirdiler." *(Milliyet*, 10 Aralık 1984).

Haberde, konumuza ışık tutan kilit sözcük, "ihracat" sözcüğüdür. Atölye evlerdeki azgın sömürü sonucunda ucuz mal ihraç etmeyi amaçlıyorlar.

Almanya da 19. yüzyılın ikinci yarısında böyle bir dönem yaşadı. Bilindiği gibi Almanya kapitalizmin geç gelme sorunlarını tarihte ilk yaşayan ülkedir. Bir zamanların bu ikinci kuşak ülkesinde, büyük ölçekli endüstri 1840'larda ortaya çıktı. 1870'lere kadar tırmanışını sürdürdü. Ne var ki, Almanya kapitalizmi dünya pazarını büyük ölçüde tutulmuş buldu. Gerisini Engels'ten okuyalım:

"Yığınsal tüketim maddelerini İngiltere, zarif, lüks maddeleri ise Fransa sağlıyordu. Almanya bunlardan ilkine fiyatta, ötekine de kalitede üstün gelemezdi. Dolayısıyla, şimdilik, Alman üretiminin o güne dek yenik düşmüş yolunu izleyerek İngilizler için çok az ve Fransızlar için çok bayağı olan maddelerle dünya pazarına ucundan bucağından girmekten başka yol kalmıyordu. Kuşkusuz Almanların önce iyi örnekler sonradan da kötü mallar yollayarak yaptıkları en gözde dolandırıcılık alışkanlığı kısa zamanda dünya pazarınca yeterince sert biçimde cezalandırıldı ve artık terkedildi. Öte yandan aşırı üretimin rekabeti saygıdeğer İngilizleri bile giderek kalite düşürme yoluna soktu ve dolayısıyla bu alanda yenilmez olan Almanlara üstünlük sağladı. Ve böylece biz sonunda büyük ölçekli bir endüstriye sahip olduk ve dünya pazarında bir rol oynamaya başladık. Ancak bizim *büyük ölçekli* endüstrimiz (iç talebin sınırlarının çok ötesinde üretim yapan demir endüstrisi dışta kalmak üzere) hemen hemen bütünüyle yalnızca iç pazar için çalışıyor ve bizim yığınsal dış satımımız çok fazla sayıda küçük maldan oluşuyor. Bu küçük mallar temel olarak kırsal ev ekonomisince piyasaya çıkarılırken, büyük ölçekli endüstri, en fazla, gerekli yarımamul maddeleri sağlıyor." (Engels, Konut Sorununa Önsöz, *İşçinin Sesi*, sayı: 262)

Burada üstüne basmamız gereken yan, o zamanki Almanya dış satımının çok fazla sayıda küçük maldan oluştuğu ve bu malların asıl olarak atölye evlerde üretildiğidir.

Alman sanayi üretimi, teknolojik düşüklük ve kapitalizmin göreli geç gelmişliğinden ötürü dünya standartlarına göre hem pahalı hem de kalitesizdi. Bu mallarla dünya pazarında dikiş tutturulamazdı. Atölye evler üretiminde ise durum değişikti. Kapitalist, parçabaşı ücretini alabildiğine düşürebildiği için "maliyet" ucuzluyor ve bu mallar dünya pazarında rekabet edebilir oluyordu. Öyle ki, kapitalist bütün kârını "normal ücretlerden kesinti yaparak çıkarıyor ve bütün artı-değer alıcıya sunulabiliyor"du. O zamanların "çoğu Alman dışsatım malının olağanüstü ucuz olmasının sırrı işte budur." (Engels, *agy)*

Ne var ki, dünya artık o zamanların dünyası değildir. Dünya pazarı çok daha sıkışıktır ve daha önemlisi dünya proleter devrimleri çağındadır. Ve Türkiye'de burjuvaziye böylesine yüzsüzce bir sömürü şansı vermeyecek bir işçi sınıfı vardır.

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

ÇEK-AL

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı: 276, 11 Şubat 1985

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde basılan "Der Deutsche Militarismus In Geschichte Und Gegenwart" adlı kitapta "Militarizm Üstüne Araştırmaların Teorik ve Yöntemsel Sorunları" başlığıyla yayınlanan bir makaleyi, militarizm konusunda yararlı olabilecek bazı fikirler içerdiği için sunuyoruz.

Militarizm üstüne

Horst Giertz — Wolfgang Küttler

Militarizm sorununun siyasal ve bilimsel önemi, uluslararası işçi sınıfının ve tüm diğer ilerici güçlerin emperyalizme ve emperyalist savaşa karşı sosyal ilerleme, barış, yumuşama ve silahsızlanma için savaşından ileri gelir. Militarizm terimi, devrimci işçi hareketinin önde gelen temsilcilerinin bilimsel-teorik çalışmaları sayesinde güncel siyasal belgi düzeyinden çıkarılarak bilimsel olarak sağlamlaştırılmış terimler içindedir. Militarizm üstüne bilimsel çalışma, Marks ve Engels'in burjuva devletinde ordunun ve askersel zorun rolü üzerine çalışmalarıyla başladı, örnek olarak özellikle Fransa'daki Bonapartizm ve Prusya-Alman militarizmi incelendi.

Yirminci yüzyılın başında, emperyalizm ve büyüyen savaş tehlikesi, uluslararası sosyal demokrasi içinde militarizm tartışmasının önemli ölçüde yoğunlaşmasına yol açtı. Özellikle Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg militarizmin özünün ve onun kapitalizmle olan ilişkisinin ortaya çıkarılmasında önemli katkılar yaptılar. V. İ. Lenin, uluslararası işçi hareketinde o zamanlar yürüyen tartışmadan daha ileri giderek militarizmi çok yönlü olarak kendi emperyalizm çözümlemesinin içine aldı. Lenin, bu katkısıyla, uluslararası işçi hareketine sınıf savaşı için, bugün de geçerli olan, temel bir siyasal ve teorik pusula verdi, çünkü modern militarizmin, o güne değin uğradığı değişimlere ve düzeltmelere karşın taşıdığı özsel belirleyici niteliklerini açığa çıkardı.

Modern militarizmin Marksçı-Leninci toplum bilimleri tarafından araştırılması, yöntemsel ve teorik açıdan önemli ölçüde V. İ. Lenin'in Birinci Dünya Savaşı arefesi ve sırasında emperyalizm ile savaş arasındaki bağıntı üzerine yazdığı makalelere dayanıyor.

Daha sonra, komünist ve işçi partileri, savaşa ve savaş tehlikesine karşı savaşta, özellikle faşizmle siyasal ve ideolojik kavgada, günümüzde de barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin gerçekleştirilmesi uğraşısı ve genel olarak anti-emperyalist savaş için de önemini yitirmemiş olan, Marks ve Lenin'in militarizm eleştirisinin teorik sonuçlarına el atabildiler. Bu sonuçlar ve komünist ve işçi partilerinin anti-emperyalist savaşta kazandığı yeni bilgiler, bugün tarihsel materyalizmde olduğu gibi toplum bilimlerinin tek tek şubelerinde de militarizm teriminin daha da geliştirilmesinin ve kullanılmasının çıkış noktasıdır.

Militarizm üstüne burjuva görüşler

Militarizmin, toplumsal düzenin karakteri ve siyasetin sınıf özüne dayanan Marksçı-Leninci değerlendirilmesinden farklı olan burjuva militarizm anlayışları, militarizmin görünüş biçimleriyle sınırlı kalıyorlar veya ikincil derecedeki etmenlerden hareket ediyorlar. Konu bilim dışı olarak ilan edilmediği ve güncel siyasetle sınırlı bir konu olduğu damgası vurulmadığı takdirde, geleneksel burjuva militarizm tartışması, sorunun sivil ve askersel etkenin olduğu gibi ordu ve siyasetin de karşı karşıya konulmasından oluşuyor. Militarizmin ortaya çıkışı belirli bir sınıf siyasetinin sonucu olarak değil, adeta toplumun bir özelliği olarak görülüyor.

Birkaç yıldan bu yana geleneksel burjuva militarizm terimini genişletme çabaları belirginleşiyor, çünkü, bu terim artık günümüzün iç ve dış gelişmeleri karşısında burjuvazinin siyasal ve ideolojik gereksinimlerine yetmiyor. Son zamanlarda burjuva tarihçiliğinin, politoloji ve sosyolojisinin ve bunlarla akraba bilimsel şubelerin, militarizm sorununun terimsel, aynı zamanda teorik-yöntemsel yanlarıyla daha çok uğraşması rastlantı değildir. Bu tür araştırmalarla bu alanda açığa çıkan "teorik gereksinimi", kültürel, tarihsel, sosyolojik ve diğer sosyal bilimsel yöntem ve modellerin hazırlanmasıyla kapatmak istiyorlar. Militarizm anlayışları, aynı zamanda burjuva ideolojisinin içe ve dışa karşı güncel çıkarlarına uygun duruma getirilmek isteniyor. Militarizm terimi tüm "modern dünya" için, anti-emperyalist devrimci hareketler ve sosyalist devletler için de kullanılabilirmiş gibi, militarizm belli bir ölçüde "endüstri toplumunun objektif zorunluluğu" olarak ilan ediliyor. Militarizm terimi, birbirinden tamamen farklı toplum sistemleri, devletler ve sınıf güçleri için de geçerliymiş gibi gösterilmek isteniyor. Öyle ki militarizm terimi emperyalizmin savunulması için olduğu gibi sosyalizme yönelik ideolojik saldırılar için de kullanılır olsun.

Militarizmi, sistemi ve sınıfları dikkate almadan yorumlama çabalarına FAC tarihçisi V. R. Berghahn perspektifsel önem veriyor. Berghahn şöyle yazıyor: "Militarizmin gerçekten de geniş ölçüde sisteme bağlı olmayan bir fenomen olduğu ortaya çıkabilir. Böyle bir sonuç gerçi ortak bir teorinin geliştirilmesi için önemli zorluklar getirebilir ama aynı zamanda bugüne kadar bu fenomen üzerinde birlik sağlamanın neden olanaksız olduğunu da açıklayacaktır."

Aslında militarizmi, burjuva açıdan açıklama denemelerinin tümü, siyasal olduğu gibi bilimsel-teorik bakımdan da sınıf özünün duru, somut tarihsel bir saptaması olmaksızın ne militarizmin ilkesel bir eleştirisinin ne de militarizm fenomeninin bilimsel açıklanmasında ilerleme yapılabilmesinin olanaklı olmadığını gösteriyor.

Marksizm ne diyor?

Marksçı-Leninci militarizm anlayışı, militarizmin, içe ve dışa yönelik gerici sınıf siyasetinin bir biçimi olduğundan hareket ediyor. Militarizm böylece devlet ve toplumun belirli bir sınıf karakterinin işlevi olarak niteleniyor. Marksçılar arasında — Lenin'in 1908'de vurguladığı gibi — yalnızca "militarizm ile kapitalizm arasındaki ilkesel bağıntı" üzerinde değil, militarizmin tarihsel kökeninin sınıf uzlaşmazlığında olduğu, sömürücü sınıflar egemenliği ve bu sınıfların halk yığınlarını baskı altında tutmaları gibi dışa yönelik yayılma çabaları üzerinde de görüş birliği vardı. Bu tarihsel konum saptamasından yola çıkarak detaylara inen Ernst Engelbert, militarizmi, bütün tarihsel boyutta "toplumun genel çıkarlarını artık temsil etmeyen, yani gerici olan sınıfların veya sınıf fraksiyonlarının siyasetine" bağlıyor.

Marksçı militarizm tartışmasında genel olarak kabul edilen bu yargıyla, ilk olarak, militarizm fenomenine tarihsel-bilimsel bir genel bakış olanaklı duruma geliyor. Ayrıca, militarizm askersel-den, askersel alandan (militärisch und militärwesen — *İ.S.)* nerede ayrıldığı ortaya konuyor. Ki bu, her iki sorunu ve nesneyi yalnış tanımlamak ya da en azından onları birbirine karıştırmaktan kaynaklanan eski ve yeni açıklama çabalarından farklıdır.

"Sovyet Tarih Ansiklopedisi"nde militarizm, geniş anlamda, "sömürücüler devletinin fetih savaşlarının hazırlanması ve ülke içinde sömürülen yığınların direnişini bastırmak hedefiyle, askersel gücü genişletme siyaseti", ve daha dar anlamda, kapitalizmde ortaya çıkan sosyal çelişkilerin son derecede keskinleşmesini, dünyanın sömürgeci paylaşımını, sürüm pazarları ve hammadde kaynakları için savaşı, aynı şekilde tekniğin beklenmedik gelişmesini, askersel-ekonomik potansiyelin eşsiz büyümesini ve yığın ordularının kurulmasını beraberinde getiren "ekonomi, siyaset ve ideolojinin bütünsel sistemi" olarak tanımlanıyor.

"Her yerde, tüm ülkelerde düzenli ordu, yabancı düşmana karşı, iç düşmana karşı kullanıldığı kadar çok kullanılmaz. Her yerde düzenli ordu gericiliğin silahı, emeğe karşı mücadelesinde sermayenin uşağı, halkın özgürlüğünün celladı olmuştur." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım c.10, s.56).

Bu noktalardan iki tanesini özellikle vurgulamak gerekir. Birincisi, genel olarak sömürücüler devletinin işlevi olarak militarizm ile kapitalizmde birbirinin içine geçen ekonomi, siyaset ve ideolojinin bütünsel olarak militarizm ayrımı yapılıyor. İkincisi, kapitalizmde üretici güçlerin ulaştığı gelişme düzeyinin, tüm toplumu saran militarist eğilimlerin bütünsel bir sistem olarak çıkmasına olanak verdiğinin altı çiziliyor. Yani kapitalist militarizm, emperyalist aşamada bu formasyona damgasını vuran yeni bir nitelik düzeyidir.

Militarizm kapitalizmin bunalımının ifadesidir

Lenininci modern militarizmin emperyalizme bağlanması, militarizmin, kapitalizmin bunalımının bir ifadesi olduğu bilgisini de içerir. Çünkü kapitalizmin en yüksek ve en son aşaması olarak emperyalizm, aynı zamanda çürüyen, ölmekte olan kapitalizm ve proleter devriminin arefesidir. Militaristleştirme ise emperyalist sistemin iç güçlülüğünün ifadesi değil, tersine son derece keskinleşmiş çelişkilerin bir sonucudur. Modern militarizm, her durumda dışa ve içe yönelik burjuva zor siyaseti demektir. Militarist siyaset emperyalist savaşta dışa yönelik zirvesine ulaşır. Bunu, yalnızca iki Dünya Savaşı değil, aynı zamanda emperyalist güçler tarafından hem kendi aralarında, hem de sosyalist devletlere ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı başlatılan çok sayıda silahlı çatışmalar da kanıtlıyor.

"Hiçbir şey, ordu ve donanmadan daha çok ekonomik gereksinimlere bağımlı değildir. Silahlanma, bileşim, örgütlenme ve strateji, herşeyden önce, üretim ve haberleşmede ulaşılan aşamaya bağımlıdır." (Engels, *Anti Dühring*, İng. basım, s.200)

Militarizm ve savaşa eğilim, birincil derecede, emperyalizmdeki ekonomik koşullardan ortaya çıkıyor. Endüstrinin ve bankaların yoğunlaşması, uluslararası alanda içiçe örülmüş bir finans-oligarşisinin oluşumu ve özellikle pazarları ve ekonomik etkinlik alanlarını kendi aralarında paylaşan uluslararası tekel birliklerinin doğuşu, askersel gücün işlevinin silah üreten endüstride, silah ticaretinde ve askersel gücün örgütlenmesinde ve burjuvazinin egemenlik sistemi içinde geniş kapsamlı sonuçlar doğurmasına yol açıyor. Özü uluslararası olan finans-kapital, anayurdun korunması, ulusal savunmanın zorunluluğu vb. konularda koparılan gürültüye aldırmaksızın silah üretimi alanında da ilgili ulkenin kendi ulusal pazarıyla yetinmiyor. En önemli emperyalist devletlerin ve onların askersel gücünün gelişmesi, militarizmin, tekel sermayesinin egemenliğinin bir biçimi olduğunu gösteriyor.

"Komplocu bir uluslararası güruh"

Lenin makalelerinde, silah ticaretinde, siyasette, askersel aygıtta ve "büyük devletlerin" emperyalist rekabet çabalarında görülen kaynaşmaya değindi. Çeşitli ülkelerin siyasetçileri ve askerleri üzerinde artan derecede etkinlik kazanan büyük silah tekellerinin uluslararası çıkar-birliği giderek oluşuyordu. Silah tekellerinin, emperyalist ülkelerin devlet aygıtına olan çapraz bağlarının ölçüsü, nüfuzlu siyasetçilere ve askerlere rüşvet verilmesi gibi basit yöntemlerden, askersel-endüstri komplekslerinin kuruluşuna kadar uzanıyordu. "Halkları silahlanma yarışına kışkırtan, komplocu bir uluslararası güruh olarak burjuva siyasetçilerinin ceplerine, altından bir yağmur akıyor." Öte yandan, uluslararası silah ticareti, tekeller ile emperyalist devletler arasındaki çelişkileri hiç de ortadan kaldırmıyor, tersine çeşitli emperyalist egemenlik merkezlerinin savaşa yol açan hegemonyacılık çabalarını tahrik ediyor.

Lenin, kendi çağında başlayan, emperyalist dünyada belirleyici bir etken olan bu sürece, daha 1916'da "Proleter Devriminin Askersel Programı" makalesinde dikkati çekti. Lenin şöyle diyordu:

"Emperyalizm, dünyanın bölünmesi ve yeniden paylaşılması için büyük devletlerin acımasız savaşıdır. Bundan dolayı, tüm ülkelerde, küçük ülkelerde de, tarafsız ülkelerde de militaristleştirmenin daha da devam etmesi sonucunu getirecektir."

Militarizmin alansal genişlemesiyle onun yapısal derinleşmesi uyum içindedir. Lenin bu süreci 1916'da şu sözlerle ifade etti: "Şimdi militaristleştirme bütün toplumsal yaşama sızıyor... Yaşam, savaşın kapitalizmin gelişmesini hızlandırdığını gösterdi. ... Tekelden çıkılarak adeta devlet tekeline gelindi... Savaş, 25 yılın beceremediğini becermiştir." 1917 sonbaharında da şöyle dedi: "Emperyalist savaş, tekelci kapitalizmin devlet tekelci kapitalizmine dönüşme sürecini olağanüstü hızlandırdı ve keskinleştirdi." Devlet tekelci kapitalizmiyle birlikte toplumsal yaşamın bütün alanlarının militaristleştirilmesi için olanaklar ve araçlar da büyüyor.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nden bu yana yeni bir durum ortaya çıktı. Yüzyılın başlangıcından sonra, emperyalist egemenlik bloklarının çatışmasına yol açan emperyalist çelişkiler, artık artan ölçüde emperyalizm ile sosyalizm arasındaki çelişkilerle örtülüp arka plana itiliyor. Bundan dolayı militarizm, çağımızda giderek daha çok emperyalizmin sosyalizme karşı sistem çatışmasının aleti oluyor. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu eğilim, emperyalizmin ana merkezleri (ABD, Batı Avrupa, Japonya) arasındaki çelişkilerin sürmesi ve bazen hatta yeniden keskinleşmesiyle birlikte, sosyalizme karşı yönelik bir blok oluşturma çerçevesinde emperyalist ülkelerin birbirlerine yakınlaşması sonucunu getirdi.

Sopa siyaseti

Militarizmin, burjuvazinin içe dönük erk kullanım yöntemi olarak belirlenebilmesi için, burjuvazinin erkini sürdürürken kullandığı iki yöntemin Leninci açıdan ayırdedilmesi özellikle önemlidir: Birincisi açık zordur, ikincisi ise "aldatma, rüşvet, önemsiz şeylerden taviz, önemli şeylerin korunmasıdır". Bu anlamda militarizm, birinci yöntemin uygulanması için örgütlenmiş sistemdir. Militarizmin varlığı, aynı zamanda ikinci yöntemin ögelerinin de kullanılması ve her iki yöntem arasında çok çeşitli kombinasyonları da içerir. Militarizm içe dönük olarak "egemen sınıfın elinde proletaryanın tüm (ekonomik ve siyasal) hareketlerinin baskı altında tutulması için silahtır" ve "sınıf boyunduruğunun başta gelen aletidir". Burjuvazi askersel güç aygıtını, egemenliğinin sürdürülmesi için en güvenilir garanti olarak görür.

Militarizm, iç işlevi açısından, burjuva devletin egemenlik aracının — ekonomik, sosyal ve siyasal egemenliğin stabilize olmasına ve genişletilmesine hizmet eden — baskıcı uygulanması olarak karakterize edilebilir. O bakımdan militarizmin işlevinin belirlenmesi, Marksçı devlet ve zor teorisinden çıkıyor. Marks'ın modern burjuva devletinin evrimini, özellikle Fransa örneğinde çözümlerken yaptığı gibi, Lenin de *Devlet ve Devrim*'de militarizmin en önemli biçimlerini bir bütün olarak burjuva devlet aygıtının genel karakteristiğine bağladı. Lenin, militarizm ile bürokrasi arasında da bir ilişkinin varlığına işaret etti.

Militarizm, yığınların güçlü bir şekilde etkilenmesi olmaksızın düşünülemez. Emperyalist erk sistemiyle militarizm ve emperyalist ideolojinin çeşitli varyas-

yonları arasında sıkı bir bağ vardır. Militarizm ile doğrudan bağlı olan burjuva ideolojisinin bileşkenleri, milliyetçilik ve şövenizmdi, şimdi de öyledir.

Militarizmin tarihsel kökeni

"Sovyet Tarih Ansiklopedisi"nde de yazıldığı gibi, militarizm sorununun iki yönünün araştırılıp ortaya çıkarılması gerekir. Militarizmin, toplumsal yaşamın tüm diğer alanlarını az ya da çok boyunduruk altına alan ya da kumanda altına alınabilmesi için kullanılacak sıkı örgütlenmiş ve nisbeten istikrarlı bir sistem olarak gelişmesi, herşeyden önce kapitalizm ile olanaklıdır. Kapitalizmle birlikte üretim güçleri ve haberleşme öyle bir gelişme düzeyine ulaşıyor ki, militarizmin bütün toplumu kapsayan uzun erimli uygulanması gerçekleştirilebilir oluyor. Öte yandan militarizmin tarihi, yalnızca modern, yani kapitalist ya da emperyalist militarizmin gelişmesinden daha geniştir. Bundan dolayı militarizmin tarihsel olarak kavranması için, onun kapitalizm veya emperyalizmden doğmuş olması yetmez. Modern militarizmin özünü ve işlevini anlamada, daha önceleri, militarizm, uzlaşmaz toplum düzenlerindeki egemen sınıfların baskıcı ve sömürücü işlevinin eğilimi olarak ele alınmış, bu sınıfların fetih savaşları yoluyla egemenliklerini dışa doğru genişletme çabalarından ortaya çıktığı vurgulanmıştı. Bu eğilim, ne kronolojik, ne de içerik olarak bu toplumların belirli aşamalarına bağlanamaz. Bu eğilim, sömürücü sınıfların karşı-devrimci egemenlik aracı olan askersel güçlerini, son düzeye kadar genişletip, iç ve dış tehditlere karşı durmaya çalıştığı son yani yıkılma aşamalarında özellikle ortaya çıkıyor. Bu noktaya kadar militarist niteliklerin gelişmesi, bu sınıfların bütün toplumun çıkarlarını temsil etmede artan yeteneksizlikleriyle uyum içinde bulunuyor.

Sömürücü sınıfların askersel zor kullanarak uyguladıkları saldırı ve baskı siyaseti, sömürüye dayanan tek tek toplum düzenlerinin yalnızca son aşamalarıyla kısıtlanamaz. Bu toplum düzenlerindeki ilerleme çelişkili bir karakter taşıyor. Bu yüzden egemen sınıf, bu toplum düzenlerinin ilerici aşamalarında da, toplumun çıkarlarını savunmanın yanısıra, daha baştan beri askersel güç bakımından içe ve dışa dönük olarak kendi baskı aygıtının ögelerini de geliştiriyor.

Militarizm, daha geniş anlamda tarihsel bir fenomen olarak tüm sömürücü toplumlarda olanaklıdır, ve şu iki zorunlu önkoşul altında bu toplumların yapısında zaman zaman egemen öge de olabilmiştir: Birincisi, eski egemen sistemin varlığı içten ve dıştan tehlikelerle karşı karşıya olduğunda (yani bu toplumların son aşamalarında), ikincisi de merkezi bir devlet var olduğunda (eski Doğu despotluğu, Roma İmparatorluğu).

Militarizmin kapitalizm öncesi biçimleri sorusuna, ancak, militarizm tarihinin düzenlere özgü gelişimi temelinde yanıt verilebilir. Bu temel üzerinde eski Doğu militarizmi antik ve feodal toplumların son dönem militarizmleri olarak ayrı ayrı araştırılmalıdır. Bu araştırmalara olan ihtiyacın nedeni, yalnızca 17. ve 18. yüzyılın mutlakiyetçi devletlerinde militarist niteliklerin açıkça olgunlaşmış olması değil, aynı zamanda askersel aygıtın da büyük ölçüde genişletilmesidir. Örneğin Roma İmparatorluğu'nun son döneminde (Askersel imparatorluk)

Kapitalist militarizm, bu tipler içine alınırsa, ilk olarak, militarizmin, tarihte militarist fenomenlerin en genel farklılığı olarak geçerli olabilecek, toplum düzenlerine göre bir tipolojisi ortaya çıkar. İkinci olarak, militarizmin modern sistemleri (kapitalist-emperyalist) ile onun daha önceki biçimleri (dar ve geniş anlamda militarizm) arasında niteliksel bir ayrım belirginleşir. Modern militarizm ile daha önceki militarist fenomenler arasındaki geniş alan, zaman ve yapı olarak, batmakta olan feodalizm çağı ve kapitalizmin doğuşuyla uyumludur.

Üzerinde çok tartışılan süreklilik ve süreksizlik sorunu, herşeyden önce son dönem feodal ve kapitalist militarizmler için söz konusudur. Önce, feodal mutlakiyetçilikte militarist yapıların belirmesinin, kapitalizmin gelişmesinden bağımsız olmadığı saptanmak zorundadır. Marks mutlakiyetçiliği — onun feodal sınıf temellerine karşın — modern burjuva devlet makinesinin oluşmasının birinci basamağı olarak karakterize etti. Bunun içinde, özellikle, feodal mutlakiyetçiliğin ilerlemekte olan kapitalizme karşı siyasal güç tepkisi olarak (örneğin Fransa-Büyük Britanya çelişkisi) ve yeni kapitalist üretim ilişkilerinin ögeleriyle uyumlaşmak için geliştirdiği bürokrasi ve yeni tür askersel aygıt vardır. Son dönem feodal devletlerde, Prusya'daki gibi militaristliği tartışma götürmez sistemlerin belirmesi, bunların kapitalizmin gelişmesiyle nedensel bağı olduğunu gösteriyor ve tüm toplumu militarizm ögeleriyle sarma olanağı tezinin yanlış olduğunu kanıtlıyor. Mutlakiyetçilik için genel olarak geçerli olan, onun tarafından meydana getirilen askersel güç için de söz konusudur: Egemen feodal sınıfın, burjuva ögeleri ve kapitalizmin ilk adımlarını kullanmaksızın gerekli devlet ve askersel kurumları yaratması olanaksız olurdu.

"Eğer uluslararası barış sağlanacaksa,... her halk bağımsız ve kendi evinin efendisi olmalıdır." (Engels, *Anti Dühring*, İng. basım, s.30)

Bu saptama, tabiidir ki, feodal mutlakiyetçi militarizme, aşağı yukarı burjuva bir sınıf karakteri yakıştırmak anlamına gelmiyor. Daha çok, feodalizmden kapitalizme geçiş döneminde ortaya çıkan nesnel olanaklar, feodal monarşi ve egemen aristokrat sınıfın çıkarına uygun olarak askersel güçlerin aşırı büyütülmesi için kullanıldı. Bu süreç yalnız Prusya'da değil — orada en açık şekilde oluştu — Fransa'da, İspanya'da, Habsburg devletinde ve Rusya'da da yaşandı. Modern militarizmin bu ön biçimleri, yani tarihsel önkoşulları ve ön tarihi, tarihsel olduğu kadar güncel siyasal öneme de sahiptir. Bu biçimler yalnızca Birinci Dünya Savaşı ya da 1917-18 yıllarına kadar varolmakla kalmadılar, bugünkü modern militarist sistemlerde de kalıntılar halinde hâlâ varlıklarını sürdürüyorlar.

Eski ve yeni niteliklerin içiçe geçtiği bu bağlantılar militarizmin eşzamanlı bir tipolojisi sorununu ortaya çıkarıyordu, şimdi de çıkarıyor. Yani modern militarizm hangi biçimlerde kendini somut olarak oluşturdu ve kabul ettirdi sorusunu. Bir yandan, haklı olarak, örneğin feodal dönemin sonlarındaki 17. ve 18. yüzyıl Prusya ordu devletiyle 19. ve 20. yüzyılın Prusya Almanya'sının yunker-burjuva militarizmi arasında kesintisiz bir süreklilik kurulamayacağına dikkat çekilmiştir. Ama öte yandan Prusya ordu devletinin, emperyalist çağdaki Alman militarizminin ögelerini hazırlamış olduğu ve benzer tarihsel geçişlerin Japonya'da, Avusturya-Macaristan'da ve Çarlık Rusya'sında da varolduğu tartışılmazdır.

Modern ve geleneksel militarizm

Lenin, emperyalizm çözümlemesine bağlı olarak, ilerlemiş burjuva ülkelerin kapitalist militarizmiyle, Rusya ve Japonya'daki yarı-feodal örtülü militarizm arasında önemli farklılıkların olduğunu saptadı. Lenin, tarihsel temeli olan bu ayrılığı, çeşitli emperyalist devlet tipleri guruplarını belirlerken ve sonra da Rus emperyalizminin özelliklerini çözümlerken vurguladı. Bu sorunu doğru ayrımlamak için Lenin, Rus emperyalizminin karakteristiğini askersel-feodal olarak koydu ve ekonomik, yani kapitalist emperyalizmle anlamsal olarak karşı karşıya getirdi.

Kasım 1915'de Lenin şöyle yazıyordu: "Rusya proletaryası köylülüğü kendine çekerek, aynı zamanda 'proleter olmayan halk yığınlarının' burjuva Rusya'nın militarist-feodal 'emperyalizmden' (Çarlıktan) kurtarılmasına katılması için" savaşıyor. Lenin "militarist-feodal" nitelemesiyle, herşeyden önce Rusya ve Japonya gibi ama Avusturya ve Türkiye gibi ülkelerde de emperyalist egemenlik sisteminde sürmekte olan kapitalizm öncesi feodal kalıntıları ifade ediyordu. Kapitalizm öncesi çağdaki askersel-emperyalist güç kullanımının tarihsel görünüm biçimlerine dikkati çekiyordu.

Ama Lenin mantıksal ve tarihsel olarak bu ön basamaklar ile kapitalizmin aşaması olarak belirlenmiş emperyalist sistemi birbirinden ayırdı. "Sömürgeci siyaset ve emperyalizm, kapitalizmin en yeni aşamasından da önce, hatta kapitalizmden önce de vardı. (Örneğin Roma İmparatorluğu'undaki gibi) Ama ekonomik toplum düzenleri arasındaki radikal farkları unutan veya arka plana iten emperyalizm üzerine 'genel' düşünceler, kaçınılmaz olarak boş bayağılıklarda ya da farfaralıklarda soysuzlaşır."

"Tek tek işletmeler arasındaki rekabet, ya kendilerinin yıkılmasına ya da başkalarını yıkmaya götürür. Tek tek ülkeler arasındaki rekabet her birini, ya diğerinin gerisinde kalma sorunuyla... ya da öteki ülkeleri yıkarak ve zaptederek kendilerine 'Büyük' Güçler arasında yer açmaya doğru ilerleme sorunuyla yüzyüze getirir." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. Basım c.21, s.358)

Yayılmacılığı ve içe dönük baskıyı gerçekleştirmek için askersel-bürokratik örgüt biçimleri, sınıflı toplumların tarihlerinde izlenebiliyor. Emperyalizm öncesi çağdan gelen kalıntılar, emperyalizmin militarist karakterinin niteliklerini keskinleştirebilir ve ona özel bir halk düşmanı damgası vurabilir. Ama bunlar militarizmin "arı" kapitalist görünüş biçimleri gibi — kapitalizmin emperyalist aşamasındaki özüne, tekelci burjuvazinin siyasetine ve onun savaşçıl araçlarla sürdürülmesine bağlanmalıdır.

Militarizmin feodal dönemin sonundaki görünüm biçimlerinin kapitalist görünüm biçimleriyle bağlanmasının militarizmin özünü belirlemediği, olsa olsa onun şu ya da bu ülkedeki somut gelişme biçimini belirlediği, Lenin'in dikkat çektiği bu noktalardan apaçık ortaya çıkıyor. Onun için, burjuva militarizm tartışmasında, emperyalist militarizmin kapitalizmden değil de Prusya Almanya'sının, Avusturya'nın, Rusya'nın, ya da Japonya'nın feodal kalıntılarından ileri geldiği söyleniyorsa, bu, etki ve tepkinin tamamen tersine çevrilmesi demektir. Faşizmin de kapitalist değil, tersine feodal veya diğer burjuva öncesi ögelerden kaynaklandığı tezi, bu teze uzak değildir.

Militarizm-kapitalizm bağı

Militarizm, burjuva devletin feodal ögelerle kaynaşması sonucu, Prusya Almanyası ve Japonya örneğinin gösterdiği gibi, özellikle gerici ve saldırgan nitelikler alabilir. Böyle bir kaynaşmanın ve kapitalizm öncesi yapıların militarist biçimlerinin kapitalizm ve emperyalizmde belirli bir sürekliliğinin olup olmayacağı, asıl olarak ülkedeki burjuva devriminin tipine bağlıdır. Burada, ilk modern militarizm sistemlerinin ortaya çıktığı çağın, dünya tarihinin devrimci geçiş çağları olduğunu dikkate almak gerekir. Bu çağlar yalnızca halk yığınlarının sömürücü sınıflara karşı savaşımlarının damgasını taşımaz. Bu çağlarda yükselen yeni egemen sınıfın, yani burjuvazinin, eski toplumun baskı altında tuttuğu sınıf ve katmanlardan meydana gelen devrimci güçlerin silahlı erki için örgütleyici bir işlevi de vardı. Burjuva devriminin demokratik ögeleri, devrimci burjuva ordularında ilerici ve gerici güçlerin karşılıklı karmaşık ilişkisini dikkate almadan, çeşitli biçimlerde kendini ortaya koydu.

Militarizm ile kapitalizmin eğilimsel bağı, militarist sistemler ile burjuva devlete tarihsel olmayan bir yaklaşıma olanak vermiyor. 1789 ile 1871 arası çağın ilerici karakteri, kendini büyük ölçüde ulusal kurtuluş savaşlarında ifade etti. Bu savaşlar, "burjuvazinin uzun yıllar süren ulusal hareketlerinin.... mutlakiyetçiliğe karşı hareketlerin 'siyasetinin devamıydı' ... şu veya bu burjuvazinin utkusunu mu daha uygun görmek gerekir sorusundan başka bir soru olamazdı; Marksçılar bu tür savaşlara halkları başından beri çağırabilirlerdi."

Ardıcıl burjuva devrimi, özellikle bu devrimlerin üst aşamaları sırasında halk yığınlarının müdahalesi, aynı zamanda feodal mutlakiyetçi egemenlik aygıtının bütün biçimleriyle ve böylece son dönem feodal militarizmi ile de radikal bir ayrılma anlamını taşıyordu. Bunun en belirgin örneği Fransız devrim ordularının iç ve dış gericiliğe karşı çarpışmasıydı. Bu radikal süreklilikten bir kopmaydı ama Fransa'da daha sonra gelen Bonapartizme doğru gelişmenin de kanıtladığı gibi, yeni egemen sınıf için de kendi baskı aygıtını, militarist biçimler de içinde olmak üzere, kurmak zorunluluğunu ortadan kaldırmadı.

Eğer gerici Alman tarihçiliğinin temsilcilerinin — örnek olarak burada Gerhard Ritter'i gösterelim — Prusya-Alman militarizmini, Fransa'yla kıyaslayarak, tarihsel olarak haklı göstermeye çalışması, gelişmenin çok yanlış bir yorumu demektir. 1789'dan sonraki çağda devrim ile savaş arasındaki bağ, sanki devrimci burjuva demokrasisi (Ritter'in terminolojisinde: eşitlik demokrasisi ya da yığın toplumu) modern militarizmin esas kaynağıymış gibi gösterilmek üzere tahrif edildi. Militarizmin gerçek failleri olarak gerici feodal beyler ve burjuvazi değil de, halk yığınları damgalanmak isteniyor. Bu çağın burjuva devrimlerinde ve ulusal kurtuluş savaşlarında halk yığınlarının savaşının bu tür benzer tahrifleri yalnızca Alman militarizminin savunucuları tarafından yapılmadı, yapılmıyor. Bu tahrifatı, Fransız Devrimi ve bu devrimin halk yığınlarını seferber etmesine karşı çıkan İngiliz, Fransız ve son olarak Amerikan tarihçilerinin liberal-tutucu eleştirilerinde de görüyoruz.

Lenin Rusya'da meydana gelecek bir burjuva devriminin Birinci Dünya Savaşı'na ne gibi etkilerde bulunacağı soru-

suyla ilgili olarak şunları söylemişti: Savaşın karakteri ne Rusya için, ne de savaşa katılan diğer monarşist, anayasalı devletler için, bu ülkelerin birinde militarist-mutlakiyetçi feodal emperyalizm hızla yok edilse bile, — bundan dolayı arı burjuva emperyalizmi kaybolmayacağı, daha çok güç kazanacağı için — bir kerte bile değişmeyecektir. Hatta bu savaş daha çok "en demokratik cumhuriyetlerin bile... tamamen Rusya'daki gibi... askersel kesimin baskı rejimini" kurabileceklerini gösterdi. Yani militarizm, burjuva parlamenter devletlerde olduğu gibi güçlü feodal kalıntıları olan ülkelerde de artık birinci derecede kapitalist militarizmdir.

Hangi "siyasetin devamı"

Militarizmin tipolojisine yöntemsel yaklaşım için iki sorunu birbiriyle karıştırmamak özellikle önemlidir: Birincisi, militarist gelişme biçimlerinin çağlara bağlı olması ve ikincisi, bir çağın belirli militarizminde eski ve yeni biçimlerin içiçeliği — yani günümüzde emperyalist militarizmde. Lenin, savaş aracılığıyla "siyasetin devamı"nın devrimci burjuva biçimini, yani "feodalizme ve mutlakiyetçiliğe karşı savaşı, yani kendini kurtarmakta olan burjuvazinin siyasetini, yaşlanmış, yani emperyalist burjuvazinin, bu bütün dünyayı yağmalayan ve feodal beylerle birlik içinde proletaryayı ezgi altında tutan gerici burjuvazinin 'siyasetinin devamıyla' karşılaştırmanın" kesinlikle caiz olmadığını belirtiyor.

Emperyalizme geçiş, bütün büyük Avrupa devletlerinin siyasetlerinin karakterini de değiştirdi. O zamana kadar ilerici burjuva-demokratik ülkelerle gerici feodal ya da yarı-feodal büyük devletler arasındaki çelişki, henüz çağın karakterini ve bu çağ için tipik olan siyasetin karakterini belirlemiyordu.

Militarizmin belirginliğindeki farklı gelişme koşullarından — burjuva devriminin tipine göre — ileri gelen farklar ortadan kaldırılmamıştı ve yadsınamazdı. Ama bunlar, artık yalnızca ikincil derecede önemliydiler. Çünkü emperyalizmde, askersel zorun, açık gerici, dışa dönük saldırgan, kapitalizmin çöküşü sırasında burjuvazinin hizmetinde içe dönük baskı aracı olarak işlevi birincil oldu. Bu andan itibaren, militarist gücün sistemi stabilize edici yönüyle gerici, halk düşmanı yönü uyumluluk içindedir. Burjuva ordusu, "eski rejimin kendini ayakta tutmak için kullandığı en kemikleşmiş araç, burjuva disiplininin en sağlam kalesidir. Sermayenin, egemenliğini dayattığı emekçileri, kölece bağlılık ve emre itaat temelinde eğiten, onları bu durumda tutmaya yarayan bir araçtır." Yalnızca askersel diktatörlüklerdeki ordular değil, parlamenter cumhuriyetteki ordular da "baskı aygıtı olmak" görevini yerine getirirler.

Devrimci anti-militarist savaş

Emperyalizm devrimin arefesi olduğundan militarizm ve savaşa karşı mücadele ile proletaryanın burjuvazinin egemenliğine karşı savaşı arasında sıkı bir bağ vardır. Bu anlamda Lenin, "halkları ezen kapitalist-militarizme karşı sonuna kadar savaşmayı" dünya proletaryasının bir ana görevi olarak niteledi. Onun için olduğu gibi, tüm devrimci demokratlar için de "militarizmin tamamen ortadan kaldırılması yalnız kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla bağlı olarak düşünülebilir ve gerçekleştirilebilir"di. Marksçı-Leninciler militarizme karşı seçeneği pasifizmde görmediler, görmüyorlar. Tersine, seçeneği, ulusal ve uluslararası ölçütte, proleter sınıf savaşının kopmaz bir parçası olarak, devrimci anti-militarist savaşta görüyorlar.

Militarizm, halk yığınlarının ideolojik manipülasyonu olmaksızın olanaksız olduğu için, ona karşı başarılı bir savaş, ancak işçi sınıfı ve diğer halk yığınları burjuvazinin ideolojik etkisinden kurtarılarak verilebilir. Militarizmin burjuvazinin bir egemenlik yöntemi olarak görevini gerçekleştirme olanakları, halk yığınlarının milliyetçilik, şövenizm ve saldırgan bir siyaset için ne derecede kazanılabileceğine bağlıdır. Bu ideolojik etkileme mekanizmasında burjuvazinin iki temel egemenlik yönteminin birbirini karşılıklı olarak bütünlediği görülüyor. İşçi hareketinin sözde ulusal entegrasyonu üstüne, "vatan savunmasının" zorunluluğu vb. üstüne oportünist teoriler vb. ve aynı şekilde bu teorilere uygun oportünist siyasetler, burjuvazinin, bu tür paylaşılmış roller sayesinde, oyununu silahlı zor kullanmaya kadar oynamasını her zaman kolaylaştırdı ve militarizmin ilerlemesine doğrudan ya da dolaylı olarak yardım edilmiş oldu.

Militarizmin manevra alanı, büyük ölçüde işçi sınıfının ve diğer devrimci güçlerin birliğine, olgunluğuna ve örgütlülüğüne bağlıdır. Biricik ardıcıl devrimci güç olan işçi sınıfının oluşması ve onun devrimci partisinin gelişmesiyle, ilerici sınıf çizgisinin gelişimi de, ordu sorunu da özsel bir değişikliğe uğradı. İşçi hareketi, halk yığınlarının ordu sorunundaki devrimci demokratizmini, sosyalist devrim ve sosyalist düzenin kurulması ve savunulması savaşıyla kopmazcasına bağladı. Burjuvazinin devrilmesi ve onun devlet aygıtının, ordunun parçalanmasıyla, işçi sınıfı yeni kuralacak ordunun kötüye kullanılmasını temelden ortadan kaldırmış oluyor. Çünkü işçilerin ve köylülerin savunması için gerekli ordusu, emekçi sınıfların çıkarlarına karşı...* Aynı zamanda militarizmin köklerini de yok ediyor. Sosyalist orduların sınıf görevleri "sosyalist kazanımların askersel korunmasını her zaman güvenilir şekilde sağlamak... sosyalist ve komünist kuruculuk için elverişli koşullar yaratmaya yardım etmek için... barışı... güvence altına almaktan" oluşuyor.

Kapitalizmden sosyalizme geçişi yaşayan ve gerçekleştiren toplumsal güçler, emperyalist devletlerin gelişmesine de çok çeşitli biçimlerde etki yapıyorlar. Bu, içten komünist ve işçi hareketi biçiminde olduğu gibi dıştan da ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalizm ile emperyalizm arasındaki sistem çatışmasıyla oluyor. Bunun dışında tekelci kapitalizm gerçi belirleyici, özgül aşamayı oluşturuyor ama, kapitalizmin tüm diğer gelişme basamakları ve onu temsil eden sınıf ve katmanlar da var olmaya devam ediyorlar. Bundan, emperyalizmin özünde olan gerici eğilimlerin çok çeşitli biçimlerde diğer — kısmen geleneksel liberal, kısmen de burjuva demokratik — akımlarla çatışabileceği, ama özellikle proletaryanın ve onun bağlaşığı olan emekçi sınıf ve katmanların sınıf savaşıyla bu gerici eğilimlere ket vurulabileceği hatta boşa çıkarılabileceği ortaya çıkıyor.

Militarist sistem ile burjuva devletin soyut bir eşitlemesini yapmak, emperyalist ülkeler için de olanaksızdır. Emperyalizm, sömürücü toplumların militarizmi geliştirmeye yönelik genel tarihsel eğilimini, yalnız modern kapitalizm için karakteristik olan, militarizmi sistem olarak oluşturma olanağıyla bağlıyor, ki militarizm 1945'den sonra, ulusal değil uluslararası bir fenomen olarak ortaya çıkıyor. Militarizmin sistem olarak şu ya da bu ölçüde gerçekleştirilmesinin örnekleri, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'da, İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'da, günümüzde de başta ABD olmak üzere ana emperyalist ülkelerde görülen askersel-endüstri kompleksleridir.

Öte yanda güçlenen yalnız militarist sistemler oluşturma çabaları değildir. Tam tersine içten ve dıştan bu gelişmenin önünde duran güçler de güçleniyorlar. Militarizmin ulusal veya bölgesel tipleriyle ilgili soru, doğrudan ilgili ülkede veya ilgili ülkeler gurubunda militarizmi teşvik eden ya da duraksatan etmenleri içeren durumuna bağlıdır. Yani bu soru belirli bir devletin iç ve dış güçler ilişkisinden bağımsız olarak araştırılamaz. Bu bakımdan militarizmin belirli tiplerinin kuşkusuz varolan tarihsel sürekliliği, örneğin Prusya-Alman militarizmi gibi, yeni gelişme aşamalarına girişte yeni çabalar, yeni yapılar ve görünüş biçimleri tarafından kısmen düzeltiliyor, kısmen de kaldırılıyor. Ama bu militarist sistemlerin sınıf özünün temelden değiştirildiği anlamında değil, tersine onun ulusal ve uluslararası konumlarının değişmesiyle gerçekleşiyor. 1945'den sonra Avrupa'da değişen güçler dengesi, aynı şekilde FAC'de ve NATO'da militarizmin demir atması, bir örnek göstermek gerekirse, Alman militarizminin görünüş biçimlerini de öyle değiştirdi ki, çözümlenmesi için yalnız tarihsel sürekliliğe doğrultulmuş bir tip belirlemesi artık yeterli olmuyor. Bu yüzden emperyalizmin temel karakterlerinden biri olarak militarist eğilim olgusundan, tüm emperyalist devletler aynı yönde ve aynı ölçüde militarizm yaratabilirler sonucunu çıkarmak doğru değildir. Böyle bir ayrımlamayı militarizmin artan uluslararasılaşması da — hem Berghahn'ın Militarizm Cildi'nde özellikle D. Senghans'ın makalesinde açıkça kabul edilen bir fenomen — değiştiremez. Her ikisi de — sistem olarak militarizmin genişletilmesi ve onun eylem alanının kısıtlanması — kapitalizmin genel bunalımının sonuçlarıdır.

Sosyalist sistemin askersel gücü belirleyici bir anti-militarist güçtür

Sonuç olarak, Marks tarafından saptanmış olan modern kapitalizmin sınırı, kendini militarizmin nesnel sınırlarında da ifade ediyor. Militarizmin büyümüş yok etme gücünden, dev ordu aygıtıyla onun kullanılması olanakları arasında artan bir çelişki ortaya çıkıyor. Bunun bir sonucu olarak, yok etme kapasitelerinin şişirilmesi, emperyalist devletlerin egemen sınıfları için kendi kendilerini yıkıma uğratma tehlikesine yol açıyor.

"Militarizmin sınırına" ulaşması, otomatik bir olay olarak görülmemelidir. Böyle bir görüş şu nedenle yanlıştır: Buna uygun sonuçlara tekelci kapitalistler hiçbir zaman toplu olarak ulaşmamışlardır. Tersine egemen sınıfların belirli gurupları ulaşmışlardır ve bu da teknik gelişmeden dolayı değil, tersine Sovyetler Birliği'nin, diğer sosyalist ülkelerin ve dünya devrim hareketinin karşı etkisi sonucu olmuştur. Sosyalist askersel güç, belirleyici bir anti-militarist güç olmuştur.

Teknik gelişmenin kendisinden yalnızca militarizmin sınırları olduğu sonucu çıkmıyor, aynı zamanda militarist siyasetin manevra alanını genişletme olanaklarının da sınırlı olduğu sonucu ortaya çıkıyor. Tekelci burjuvazi militarizmi — aynı şekilde bütün emperyalist egemenlik sistemini — belirli bir ölçüye kadar değişen iç ve dış güçler ilişkisiyle uyumlaştırmayı başarabiliyor. Emperyalist büyük devletlerin silah tekniği alanındaki en yeni buluşları, örneğin Nötron bombası, bu an için karakteristik olanlardır. Bu noktada, modern militarizmde emperyalizmin aşırı gerici, insanlık düşmanı eğilimlerinin zirveye ulaştığı kendini gösteriyor. Emperyalist cephede yumuşamaya düşman eğilimlerin aktifleştirilmesi, militarizme karşı savaşın önemini hiç de yitirmediğini gösteriyor ve silahsızlanma uğrunda savaşan insanlığın bir varolma sorunu olarak daha da ağırlık kazanmış olduğunu belgeliyor.

Yukarıdaki açıklamalar biraraya getirilirse, militarizmin tarihsel belirlenmesinin bazı temel çizgileri belirginleşiyor.

Sonuç

En geniş anlamda militarizm, uzlaşmaz çelişkili sınıf toplumlarında bir üst yapı fenomenidir. Militarizm, sömürücü sınıfların egemenliklerini kullanmada siyasetin biçimi ya da yöntemi olarak diğer sınıf ve katmanlarla ilişkilerin düzenlenmesinde askersel güçlerin, araçların, yöntemlerin ve görüşlerin öncelikle kullanılması niteliğini taşıyor. İşte, kendi halkının korkutulması ve baskı altına alınmasına ve egemen güçlerin karşıdevrimci hedefleri için kötüye kullanılmasına hizmet ediyor. Dışta, egemen sınıflar guruplaşmasının egemenlik alanının genişletilmesi hedefini taşıyor.

Uzlaşmaz çelişki toplumlarda egemen sınıfların sömürücü ve yayılmacı özüyle genel bağıntı içinde militarizm, ilgili egemen sınıf, bütün toplumun çıkarlarını temsil etme yeteneğini yitirdiğinde, düzenin çöküş aşamalarında öne çıkıyor. Militarizm, bu yüzden gerici ve çoğu kez karşı-devrimci zor siyaseti demektir. Bu yüzden, militarizm, askersel gücün ilerici örgüt biçimleri ve kullanımından mantıksal ve tarihsel olarak apaçık ayrılmalıdır. Bu ayrımda ölçütler, toplum düzeninin ve çağın karakteri ve ilgili devletin sınıf özüdür. Bu ölçütler, militarizmin toplum düzenine ye da onların aşamalarına göre tarihsel görünüş biçimlerindeki farklılığı da gösterir.

Kapitalizmin gelişmesiyle militarizmin yeni bir niteliği olgunlaşıyor. "Modern militarizm" (dar anlamda militarizm) askersel güç aygıtının biçimlenmesinin ve kullanılmasının toplumsal yaşamın tüm diğer alanlarına sızdığı ve zaman zaman onu tamamen emri altına alabileceği, burjuva zor siyasetinin bir sistemidir. Böyle bir sistem olarak militarizm, kapitalist üretim biçiminin doğuşu ve gelişmesiyle üretim güçlerinin ve toplumsal haberleşmenin ileri düzeye ulaşmasıyla olanaklı oldu. Feodalizmin son dönemlerindeki militarist sistemler (özellikle Prusya'da) — feodal sınıf egemenliğinin çıkarına da olsa — bu önkoşullar altında gelişmişlerdi. Burjuva devrimler çağında da burjuva sınıf egemenliğinin geçici bunalım durumlarında militarizm (Bonapartizm) sonuç olarak çıkmıştı. En yüksek basamağı ve tam belirginliği, kapitalizmin son aşaması emperyalizm ile bağıntılıdır.

Modern militarizm, askersel-bürokratik aygıtın aşırı şişirilmesi, ulusal ekonominin silah endüstrisinin ihtiyaçlarının emri altına verilmesi, iç siyasal baskı ve dışa yönelik saldırı, halk yığınlarının milliyetçilik ve şövenizmle ideolojik manipülasyonu niteliklerini taşıyor. Modern militarizmin somut biçimleri ve tipleri, ilgili ülkedeki tarihsel önkoşullar (burjuva devriminin yolları, son dönem feodal militarizmin belirginleşme derecesi, devrimci demokrat geleneklerin sürdürülmesi vb.) ve ulusal ve uluslararası ölçütte somut güçler ilişkisi tarafından belirleniyor. Militarizme doğru eğilimin hangi dereceye kadar örgütlü, toplumu tamamen belirleyen bir sistem olarak biçimlenebileceği, bu etmenlerle özsel olarak da bağlıdır. Modern emperyalist militarizmin manevra alanı, görünüş biçimi ve tipi, emperyalizmin çağımızın karakteri nedeniyle toplumsal gelişmeyi artık yalnız başına belirlememesi ve artan ölçüde iç ve dış karşı güçlerle karşı karşıya olmasından etkileniyor. Kapitalizm ile köksel bağıntısı, burjuva devletin ve burjuva siyasetin bugün de militarizmle eş anlamda ele alınması anlamına gelmez.

Tipoloji sorunu, yalnızca geriye bakışla sınırlı değildir. Tersine bu sorun militarizmin tarihsel sınırı, karşı güçleri ve militarizmin aşılmasının olanakları sorusuyla da bağıntılıdır. Militarizmin aşılması, emperyalizme, savaşa ve savaş tehlikesine karşı mücadelede işçi sınıfının öncü rolünü önkoşul yapar. Militarizm, ancak kapitalizmin ve sömürücü toplumun ortadan kaldırılmasıyla ortadan kaldırılabilir. Bu yüzden militarizmin tersi pasifizm değil, sağlam dayanağı sosyalist devletlerin askersel gücü olan, devrimci anti-militarizmdir.

* Çeviri yaptığımız kaynakta cümle bu noktada kesiliyor.

Gençliğimizin canlı devrimci geleneği burjuvaziyi huzursuz ediyor!

Gençlik YÖK'ü temellerinden sarsıyor

Öğrenci gençliği düzen karşıtı davranışa iten asıl neden, ülkede yapısallaşmış ağır ekonomik bunalım ve bu temelde yükselen derin toplumsal hoşnutsuzluktur. Bu, gençlik hareketinin işçi sınıfı yörüngesine çekilmesinin nesnel temelidir.

Toplumdaki ideolojik süreçlerin inandırıcılığının azalması, giderek iflası, çoğu kez, ilk elde gençlikte gözleniyor. Bu durum, gençliğin toplumla henüz bütünleşmemiş oluşundan, deyim yerindeyse, henüz ideolojik eğitim aşamasında oluşundan kaynaklanıyor.

Gençlik öteki yaş guruplarına oranla burjuva toplumunun pisliklerine en az bulaşmış kesimi oluşturuyor. Özellikle Türkiye gibi, hem burjuva üstyapının oturmuşluğu ve hem de yaş ortalaması açısından genç olan bir toplumda, gençliğin burjuva değer yargılarına kazanılması burjuvaziye öteden beri sorunlar çıkarmıştır.

Üstelik, gençliğimizin canlı bir devrimci geleneği ve işçi sınıfından güçlü bir etkilenmişliği vardır. Geçmişte gençliğin ve özellikle de öğrenci gençliğin hareketlenmeye başlaması işçi sınıfının atılıma geçeceğinin müjdecisi olmuştur.

Günümüzde yine böyle bir duruma doğru bir gidiş var. Öğrenci gençlik, geçmiş deneylerin dersleri ışığında, ciddi kıpırdanmalar içindedir. Öğrenci gençliği düzen karşıtı davranışa iten asıl neden, ülkedeki yapısallaşmış ağır ekonomik bunalım ve bu temelde yükselen derin toplumsal hoşnutsuzluktur. Öğrenci gençliği harekete iten bu temel neden, aynı zamanda, işçileri iktidar savaşına, toplumun yöneticiliğine çağıran emek-sermaye çelişkisidir. Bu bakımdan, gençlik hareketleri nesnel olarak biteviye işçi sınıfının yörüngesine doğru çekilir. Öğrencilerin savaşımı da bu nesnel akışa ayak uydurduğu ölçüde toplumda gerçek bir güç olur.

Öğrenci gençliğin yüzyüze olduğu en doğrudan toplumsal ilişkiler ağı, öğrenim kurumları ve onu çevreleyen ilişkilerdir. Dolayısıyla, burjuva toplumun temel çelişkisi, bu ilişkilerin prizmasından geçerek öğrenci gençliğe yansımaktadır.

O halde üniversitelerin toplumsal işlevlerine ve Türkiye'deki durumuna kısaca bakalım:

"Üniversiteler varoldukları toplumların çelişkilerini, iç yapısını ve durumunu yansıtırlar. Özellikle kapitalizmin gelişmesi ile birlikte üniversiteler üretim sürecinde bire bir rol oynamaya başlayarak kimi zaman bilimsel araştırmaya yönelik işlevler üstlenmiştir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuva demokrasisinin gelişimiyle aynı sıralarda üniversite kurumunda da göreceli bir özerkleşme, yine göreceli bir bilimsel araştırma özgürlüğü oluşmuştur. Gereksinimi duyulan bilgi birikimini üretebilmek için sistem, özerk üniversite kavramını ortaya çıkarmıştır. Yani, 'özerk' üniversiteler kapitalizmin gereksinimlerini karşılamada bir araç olarak doğmuştur.

Türkiye gibi ülkelerde de bu gereksinim vardır ama burjuvazi karşılamada güçlük içindedir. Burjuvazi, bilimsel ve teknolojik araştırma yapılsın, teknoloji ithalini, dolayısıyla döviz sorununu azaltsın ister. Ama üniversiteler öyle bir toplumsal ortam içinde yer alıyor ki, bilimsel araştırma için koşulları burjuvazi sağlayamıyor. Özerk üniversiteden korkuyor. Bu nedenle üniversiteler egemen güçler tarafından değişen ölçülerde ama yakın denetim altında tutulmak istenmiş, bu denetim ise üniversitelerdeki öğrenciler, öğretim üyeleri arasında arayışlara yol açmıştır

Burjuvazi teknolojik bilgi birikimini arttırmak istiyor. Ama Türkiye'de nasıl burjuva demokrasisi bile yaşayamıyorsa, aynı çerçevede olan 'özerk üniversite' de yaşayamıyor.

En basit demokratik hak istemleri üniversiteliyi daha başından düzen karşıtı olma durumuna getirmiştir. Öğrenci gençler salt bu istemleri nedeniyle bile ağır baskılarla yüzyüze kalmışlardır." *(İşçinin Sesi*, sayı:264)

Burjuvazinin üniversiteleri denetim altına almada attığı en pervasız adım YÖK oldu. Ama faşizmin halkın basıncına dayanamayarak çözülmesiyle, birçok başka tepeden inme kurumlar gibi YÖK de ciddi bir tehdit altına girdi. Gerici rejimin çözülmesi arttıkça, yüksek öğrenimi düzenleyen yasada ya da yasa değişmeden yaşamın kendisinde belirgin demokratikleşmeler kaçınılmazdır.

Bu yolda küçük fakat olayların — önü kesilmezse — ne yana doğru gideceğini göstermesi açısından önemli bir gelişme var. Harçların ödenmemesi üstüne yapılan çağrı öğrenciler arasında geniş yankı buldu. Önemli bir kesim harçları ödemedi. Bu durum karşısında YÖK sessiz kalarak "bekle, gör" siyasetine başvurdu. Rektörler şaşkınlık içinde ve ne yapacaklarını bilemiyorlar. Örneğin Mimar Sinan Üniversitesi Rektörü Prof. Muhteşem Giray şöyle diyor:

"Şimdiye kadar hiçbir öğrencinin harcını ödemedi diye okuldan ilişiğini kesmedik. İleride ne olacak bilemiyorum. Onu YÖK'e sorun. Herhalde kanun uygulanacak." *(Cumhuriyet Gençlik Eki*, 5 Ocak 1985)

Belki de uygulanmayacak! Daha doğrusu bunu Türkiye'nin içinde yaşadığı ara dönemin gidişi belirleyecek.

Yığın hareketliliğinin artması ve öğrenci gençliğin devrimci geleneğine yaraşır bir davranışa geçmesi koşullarında YÖK yaşamda işletilmez hale gelecek ilk kurumlardan biri olmaya mahkumdur.

Sami Rasin

Burjuvazinin veremeyeceği o kadar çok şey ve çözemeyeceği o kadar sorun var ki...

"Gençlik Yılı'nda" ist ml rimizi yüks ltelim

Yoldaşlar,

Konumuza girmeden önce sizlere şunu belirtelim. Her geçen gün, Utku İMG olarak bizleri daha kararlı ve daha umutlu yapıyor. Partimizin gerçekle doğruyu başarıyla örüşünün bizleri, her geçen gün devrime daha da yaklaştırdığına inanıyoruz. Bizlere daha büyük görevlerin düşeceği günlerin yaratılmasında mümkün olduğunca daha az yanlış yapıp, mümkün olan en fazla katkıyı verebilmek için elimizden geleni yapıyoruz.

1985 yılı Birleşmiş Milletler tarafından Gençlik Yılı olarak duyuruldu. Türkiye'de de bu yıl Gençlik Yılı olarak kutlanıyor. Bizlerin de gençlik içindeki çalışmalarımızda önümüze çıkabilecek değişik durumlar karşısında sağlıklı tavır koyabilmemiz için bu konuda kafamızı iyi açmamız gerekiyor.

Hep diyoruz, Türkiye zayıf halka. Sürekli bir karşı devrim ve devrim ikileminde. Doğal olarak burjuva toplumlara has hak ve özgürlüklere bile hiçbir zaman izin veremiyorlar. Ya da toplumun herhangi bir kesimine herhangi bir nedenle verilen en ufak bir özgürlük, alıp başını gitmek istiyor. Gençlik Yılı'nda da bu böyle. Türkiye bugün Birleşmiş Milletler'in istediği anlamda bir Gençlik Yılı bile kutlayamaz. Kutlamaya kalkıştığı anda ayyaşa içki sunmaya döner ortalık.

Bir kere şunu iyi oturtmak lazım. Ülkenin her durumunda (gerici, burjuva demokratik, devrimci) legal olanaklardan yararlanmayı bilmek, öğrenmek zorundayız. Bunu yaparken burjuvazinin sözcüsü konumuna düşmemek için de, legalin içinde illegalin propagandasını yapabilmeyi çok iyi öğrenmek gerekiyor.

Bugün, herşeyin arası bir ara dönem yaşıyoruz. Genel olarak ülke böyle, özel olarak okulların durumu da öyle. Biz bugün Gençlik Yılı'nı kutlama çalışmalarının içine en aktif bir biçimde girip, hem olabildiğince herkese, burjuvazinin çözüm olamayacağını sergileyip, hem de "madem ki bu yıl Gençlik Yılı şunu yapalım, bunu yapalım" diye varolanı biryerlere doğru çekiştirmek gerektiğini düşünüyoruz.

Biz, "şunu da yapalım" isteminin karşı tarafın bu izni verebileceğine inandığımızdan değil, yığınların gerici burjuva diktatörlüğünü daha açık görebilmesi için yaparız. Bu herhangi bir ortam içinde bizlerin yığınlara asıl çözümü gösterebilmemizde kolaylık sağlar ve propagandamızın günlük yaşamla nesnel bağlarını kurar. Yalnız, olaya öylesine tek yönlü bakmıyoruz. İstemler öylesine derinleşir ki bazı işleyiş kolaylıkları ve bazı haklar da verebilirler. Çıkan sesler biraz yatışsın diye düşünebilirler. Bu da bizim için yeni çalışma alanları açılması demektir. Ne verirlerse versinler bu ülkede bizler için bitmez propaganda kaynakları var. Çünkü veremeyecekleri o kadar çok şey, çözemeyecekleri o kadar sorun var ki...

Hedefimiz açık. Yığınları devrime kazanmak. Gençliği devrime kazanma yolunda Gençlik Yılı'nı değerlendireceğiz. Gençlik Yılı çalışmalarına etkin katılımımızla ve o katılım içinde tavrımızı koyarak devrimci gençliği örgütlemek üzere hareket edeceğiz.

Çalışmalarınızda hepinize başarılar dileriz.

Utku İMG,
Ankara

Rotterdam'da sınıf savaşı bayrağını yükselten grevi pazar işçilerinin kendi seçtikleri bir temsilciyle yaptığımız röportajı veriyoruz.

"Lanet olsun ikrarından dönene"

İşçinin Sesi: Aranızda bu işyerinde 10 yıldır çalışan işçi arkadaşlar var. Bu süre içinde sosyal haklarınızda, ücretlerinizde değişmeler oldu mu?

Sözcü grevci işçi: Yaklaşık 5 yıl önce ücretlerimize bir zam almıştık. Bu, herhalde 1980'de idi. Bu zammın miktarı her işçi için 10 gulden idi.

İşçinin Sesi: Patron bu zammı size kendiliğinden mi verdi?

Sözcü grevci işçi: Hayır, 1980 yılında işyerinde çok küçük, işi yavaşlatma şeklinde bir durum olmuştu. O zammı biz bundan dolayı aldık.

İşçinin Sesi: On yıl içinde iş koşullarında değişiklikler oldu mu?

Sözcü grevci işçi: Evet, oldu. Kurup kaldırdığımız tahta, demir ve çadır sayılarında epeyce artış oldu. Fakat bizim ücretler yerinde saydı.

İşçinin Sesi: Kasım ayının son haftasında, ilk grev öncesinde gelişen olayları ve grev kararının alınışını anlatır mısınız?

Sözcü grevci işçi: Biz zaten evvelden beri düşük ücretten, sosyal haklarımızın olmayışından yakınıyorduk. Bir grevle bu isteklerimizi patrona kabul ettirmeyi düşünüyorduk. Fakat, o zamanlar biz işçiler arasında şimdiki gibi bağlılık yoktu. Bu arada İşçi Merkezi'nden arkadaşlar bize, eğer bir grev yaparsak veya daha değişik bir eylem yaparsak destekleyeceklerini, ellerinden geldiğince yardım edeceklerini söylediler. Bunun üzerine bir gün bütün arkadaşlar bir çayevine oturduk. İşçi Merkezi'nden arkadaşlar da geldiler. Uzun bir görüşme yaptık.

Arkadaşlardan hiçbirinin sendika üyeliği yoktu. Önce bir sendikanın üyesi olup, daha sonra kendi bağımsız eylemlerimizi yapmayı düşünüyorduk. Birkaç gün sonra İşçi Merkezi'nde toplandık, bir sendikacı ile görüşme yaptık. Bu sendika, Hollanda'nın en büyük işçi sendikası olan FNV idi. Temsilci, bizim sorunlarımızın grevle çözümlenemeyeceğini, FNV'ye üye olursak hemen aidatlarımızı ödememiz gerektiğini, ayrıca sendikanın bize bu işyerinde grev yaptırmayacağını söyledi. Bunun üzerine biz de şuna karar verdik: "Bizim yapacağımız eylemlerin sınırını bunlar çizemez. Eylemlerimizi, eylemlerimizin yasallığını da biz tüm arkadaşlar omuz omuza savaşarak belirleyeceğiz." Bundan sonrası için de hep beraber ant içtik ve dedik ki: "Lanet olsun ikrarından dönene".

İşçinin Sesi: İlk grev nasıl başladı?

Sözcü grevci işçi: Kasım ayının son haftasında, çarşamba günüydü. Çalışmak için pazara gelmiştik. İşçi Merkezi'nden arkadaşlar da, önceden anlaştığımız gibi, pazara gelmişlerdi. Tüm arkadaşlar toplandık, biraz sohbet ettik. O an hepimizin sinirleri gerilmişti. Bu işi bir an önce bitirmek, bu gidişata dur demek için zamanın geldiğini vurgulayıp, hemen o gün greve başlamaya karar verdik. Bizim güç ve moral desteğimiz İşçi Merkezi'ydi.

Tüm arkadaşlar işi bıraktık. Pazardaki çadırlardan birini düzenleyip grev çadırı haline getirdik. O sırada İşçi Merkezi'ndeki birkaç arkadaş telefonla basına, radyolara haber veriyorlardı. Ayrıca bazı arkadaşlar da gidip bize destek aradılar.

Hemen pankartları yazdık, çadırın önüne astık. Bir grev komisyonu kurduk. İşçi Merkezi'nden kahve ve çaylarımızı getirdik. Müzik bantlarımızdan yayılan türkülerle grevi neşeli bir şekilde sürdürürken patron geldi. Hepimize işe başlamamızı, başlamazsak hepimizi işten çıkaracağını söyledi. Gazeteciler hemen röportaj yapmaya başladılar. Patrona ve bize sorular sordular. Biz de isteklerimizin ne olduğunu söyledik:

1. Ücretlerimize zam,
2. Bütün işçilere sağlık sigortası,
3. Bütün işçilerle kontrat yapılması,
4. İzin haklarımızın verilmesi,
5. Şimdiye kadar patronun suçu yüzünden bize gelen vergileri patronun ödemesi,
6. İş elbiselerimizin patron tarafından verilmesi.

İşçinin Sesi: İlk grevin sonucu ne oldu?

Sözcü grevci işçi: Biz greve başlarken bizi çıkışla tehdit eden patron, belli bir süre sonra grev komisyonumuz ile masa başına oturmayı kabul etti. Bir anlaşma yaptık. Bu anlaşmayı, iki patron, belediyenin pazar görevlisi ve bizim avukatlarımız imzaladılar.

Anlaşmaya göre,

a) Patron işçilere çıkış veremeyecek,

b) İşçilerin istemlerini on dört gün içinde düşünüp kararını bildirecekti.

Biz bu anlaşmayı yaptıktan sonra, bütün arkadaşlar birlikte pazarı kaldırdık. Bu arada, orada dikkatimizi çeken bazı şeyler oldu. Biz grevde iken, patron telefon edip kırk kadar polisi pazar yerine getirtti. Polislerin ve belediyenin pazar görevlisinin tutumu, patronu kayırıcı doğrultuda idi. Herşeye rağmen biz, grevimizin amacını herkese anlattık.

İşçinin Sesi: Patrona verilen on dört günlük zaman içinde gelişen olayları anlatır mısınız?

Sözcü grevci işçi: Bu süre içinde biz, yaptığımız grevin amacını içeren bir bildiri dağıtmak istedik. Buna bazı arkadaşlarımız taraftar olmadılar. Onlara göre, patronu bu kadar sıkıştırmak gerekmezdi. Üstelik patron pek o kadar kötü bir insan da değildi. Bunun üzerine, patronun gerçek yüzünü arkadaşlara göstermek için onunla bir görüşme yaptık. Bu görüşmeye 17 işçi arkadaş ve İşçi Merkezi'nden arkadaşlar katıldı. Orada patronun tavrını gören arkadaşlar hemen bildirileri dağıtmaya karar verdiler. Bütün pazara ve çevreye bildirilerimizi dağıttık. İnsanların bize karşı tutumu iyi idi.

Bundan birkaç gün sonra patron bizim avukattan bir randevu almış. Bu toplantıyı bir çayevinde yaptık. Toplantıya bizim grev komisyonumuz, avukatımız ve patronla avukatı katıldı. Patron bize zam olarak, devamlı işçilere 10 gulden elbise parası artı 75 gulden, geçici işçilere ise 10 gulden elbise parası artı 5 gulden önerdi. Ayrıca tüm işçilerin "zaten şimdiye kadar sigortalı oldukları" yalanını söyledi. Vergi sorununu ise patron sayısını bire indirerek çözeceğini söyledi. Toplantının sonunda her iki taraf da düşünmek için toplantıdan ayrıldı.

Daha sonra işçi arkadaşlarla İşçi Merkezi'nde toplandık. Patronun bize önerdiklerini kabul edip etmeyeceğimizi konuştuk. Sonuç olarak, istemlerimizin karşılığını alamadığımızı, saptayıp mücadeleye devam etmeyi kararlaştırdık. Patrona da bir mektup yazarak, süreyi on dört gün daha uzattığımızı, bu süre içinde kendisinden olumlu bir yanıt gelmezse eylemlerimizin çeşitli biçimlerde süreceğini belirttik. İşçi Merkezi'nden arkadaşlar "eğer savaşa hep beraber, birlik olarak devam edeceksek mektubu gönderelim, eğer sonradan çözüleceksek, bizim durumumuzu gören patron daha değişik davranacaktır" dediler. Biz de "hep beraber" diye karar aldık.

Bundan iki gün sonra, bildiri dağıtımında İşçi Merkezi'nden arkadaşlarla işçi arkadaşlardan iki kişi varmış. Bu bildiri dağıtımından, birliğimizin dağıldığını düşünen patron, bizlere karşı çok değişik bir tavır aldı. "Bu işi ya bu paraya yaparsınız, ya da çekip gidersiniz. Verdiğim zammı da geri alıyorum" dedi. Bunu duyunca biz bir tuhaf olduk. Melek yüzün arkasından bir şeytan çıkmıştı. Bunun üzerine işi bitirir bitirmez İşçi Merkezi'ne gidip toplandık.

Patronun bize yaptığı son oyun bardağı taşıran son damla oldu. Artık, çıkış alacağız diye bir korkumuz kalmadı. Bizim için tek yok kalmıştı: Patrona karşı sınıfımızın adına yakışır şekilde savaşmak, işçi olduğumuzu, güçlü olduğumuzu, tek yumruk olduğumuzu patrona *göstermek*. Bütün arkadaşlar karar aldık ve dedik ki, "Lanet olsun ikrarından dönene". Ben de tamamladım: "Sözümüz komünist sözü, kinimiz sınıf kinidir. Lanet olsun ikrarından dönene." Sabah yeniden greve başlamak için hemen hazırlıklara başladık. Pankartlarımızı yazdık ve bildirilerimizi bastık.

İşçinin Sesi: İkinci grev nasıl başladı?

Sözcü grevci işçi: Bütün işçi arkadaşlar, İşçi Merkezi'nden de arkadaşlarla, sabah saat 7.00'de pazarın yanındaki, pazar malzemelerinin bulunduğu deponun önünde toplandık. Gece bastığımız bildirileri gelen geçene, otolara dağıtmaya başladık. Bunun yanısıra, deponun kapısını açan arkadaşlar, pazarda kullandığımız demir, tahta gibi malzemeleri kapının önüne yığdılar. Ayrıca vagon ve çekicileri bunların arkasına çekip depoyu içeri girilmez duruma getirdiler. Yani depoyu işgal ettik.

Saatin ilerlemesiyle birlikte, bizim yanımıza gelip gidenlerin sayısı çoğalmaya başladı. Biz de onlara grevimizin amaçlarını teker teker anlattık. Gazete ve radyolardan gelenlere mesajlarımızı verdik. Biz grevimizin tüm Hollanda işçilerinin savaşımının bir parçası olduğunu, diğer sınıf kardeşlerimizin bize destek olacağına inandığımızı belirttik. Tüm işçileri ve işçi kuruluşlarını bizimle eylem birliğine çağırdık.

Bu mesajlarımız sabahın erken saatlerinde radyolardan yayınlandı, gazetelere basıldı. Bu arada gelen insanlar, bizim kavgamızı haklı bulduklarını, bizi desteklediklerini belirttiler.

Şunu özellikle vurgulamak isterim: Biz, böyle bir hava içinde grev yapacağımızı ummuyorduk. Gençlik Merkezi'nden arkadaşlarımız müzik aletlerini getirip, grev çadırının içine kurdular. Bant ve plaklarla davullu zurnalı halay havaları çaldılar. Gençlik Merkezi'nin folklor ekibi çeşitli yörelerden folklor oyunları oynadı. Biz bundan büyük bir sevinç ve mutluluk duyduk. Arkadaşların morali ve heyecanı doruk noktasında idi.

Yüksek moralimiz ve coşku içinde şunu iyi anladık ki, bizim örgütlü gücümüz önüne çıkan bütün engelleri yıkar.

Saat 11.00 civarıydı. Bu sırada, patron ve yanında otuz kadar köpekli polisin yanımıza geldiğini gördük. Bu durumda işçi arkadaşlar şaşırıp kaldık. Çünkü, bir gün önce polis, bizim eylemimize karışmayacağına dair söz vermişti. Gerçekten de polisi ilgilendirir birşey yoktu. Biz gaspedilen bazı haklarımızı almak için grev silahını patrona

Rotterdam'da pazar işçilerinin 2. grevinden bir görüntü

karşı kullanıyorduk. Fakat, İşçi Merkezi'nden arkadaşlar polise güvenilmeyeceğini bize söylemişlerdi. Onlar, polisin gelmesine hiç şaşmadılar.

Önce, patron ve belediyenin pazar sorumlusu bizden deponun önünü boşaltmamızı istedi. Bu arada polis komiseri de yanındaki polislerle arkadaşlarımızı deponun önünden uzaklaştırmak için girişimlere başladı. Bunun üzerine biz, bütün işçi arkadaşlar, İşçi Merkezi'nden, Gençlik Merkezi'nden arkadaşlar, eylem öncesi konuştuğumuz gibi, kol kola kenetlenip deponun önünde durduk. Hollandalı arkadaşlar da polisle bizim aramızda durdular. O sırada polis tüm gücüyle saldırıya geçti. Bizleri, kol ve bacaklarımızdan tutup atmaya çalıştılar. Hollandalı arkadaşlar, ummadığımız bir şekilde polise karşı koyuyorlardı. Elinde megafon olan bir Hollandalı arkadaş çevredeki Hollandalılara Hollandaca bağırıyordu: "Polisler, işçi ile patron arasına girmesin. Çevre sakinleri polisin bu adiliğine karşı boş durmayın, işçilere haklı savaşımlarında destek olalım."

Bu arada beş polis, beni vücudumun çeşitli yerlerinden tutarak öne doğru asılıp çekiyorlardı. Arka taraftan da bizim arkadaşlar beni tutmuş, polise vermemek için uğraşıyorlardı. Bu, benim hiçbir zaman unutamayacağım anlardan biridir. Önceleri, bu kadar birlik ve beraberlik içinde olabileceğimizi hiç düşünemiyordum. Ama, gerçek arkadaşlık, yoldaşlık savaşımın içinde anlaşılıyormuş, şimdi bunu anladım. Gerekirse, biz dağlardan, taşlardan ses getiririz.

Ama, polisin bizden sayıca fazla olması vb. nedenlerle teker teker deponun önünden uzaklaştırıldık. Bir Hollandalı arkadaşı polis arabaya bindirdi, biz buna engel olmaya çalıştık ama arkadaşın karakola götürülmesinin önüne geçemedik.

İşçinin Sesi: Polis örgütü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sözcü grevci işçi: Polis egemen sınıfın bir aracıdır. Polisin ne olduğunu hayatın, kavganın içinde kendimiz yaşadık, gördük. Yani hayat bu gerçeği bizlerin gözünde, bizlere yaşatarak doğruladı. Burada, yani Hollanda'da da devlet egemen sınıf olan patronların devleti olduğundan dolayı, polis de patronların işçiler üzerindeki baskı aracıdır.

İşçinin Sesi: Grevin polis tarafından kırılmasından sonra olaylar nasıl gelişti?

Sözcü grevci işçi: Grevin kırılmasından sonra, bütün arkadaşlar belediyeye gidip, olanların hesabını sormaya karar verdik.

Belediyeye giderken hep beraber slogan attık. O sırada belediye salonunda, yeni nikahları kıyılacak insanlar vardı. Evlenme törenleri yapılıyordu. Bu insanların bütün dikkati bizim üzerimize çekildi.

Belediye salonunda pankartlarımızı açtık. Belediyeden bir görevli hemen geldi, ne istediğimizi sordu. Belediye başkanı ya da belediye meclisinden bir yetkili ile görüşmek istediğimizi söyledik. Aynı zamanda, diğer arkadaşlarımız amaçlarımızı, polisin bize yaptıklarını çevredeki insanlara anlatıyorlardı. Bu sırada, belediyenin muhasebecisi olduğunu öğrendiğimiz bir kişi gelip, bizimle görüşeceğini söyledi. Hemen, grev komisyonundaki arkadaşları, İşçi Merkezi'nden arkadaşları, bir avukatla ekonomisti görüşmeler yapmak üzere görevlendirdik. Bu heyetin içinde ben de vardım. Diğer arkadaşlar aşağıda kaldılar. Biz yukarı çıkıp epey uzun bir süre görüşme yaptık.

Belediye yetkililerine önce, bizim üstümüze polisi kimin gönderdiğini sorduk. Bu sorumuza bir cevap veremediler. Polis komiserini çağırdılar. Komiser ise, cesaret edip de hesap vermek için bizim yanımıza gelemedi.

Muhasebeci, bize patron ile anlaşma masasına oturmak için yardım etmeyi önerdi. Biz de bunun bizim açımızdan bir sakıncası olmadığını söyledik. Öneriyi kabul edip, hep beraber patronla görüşmeye karar verdik. Belediyeden bizim açımızdan yararlı bir cevap alamamış olsaydık, belediye salonunu işgal edecektik.

Belediyeden muhasebeci ve sekreteri, bizden de avukatımız ve ekonomist, patronla görüşmek için ayrıldılar. Biz de İşçi Merkezi'ne gidip oturduk, doğması olası durumlar üstüne bazı kararlar aldık.

Gidenler, bir saat sonra geldiler. Patron, bizim isteklerimizin, bizden ve onlardan seçilen komisyonlarca ele alınıp kabul edileceğine söz vermiş. Buna, belediyeden yetkililer de şahit olmuşlar. Ayrıca hiçbirimize çıkış vermeyeceğine de söz vermiş. İşleri bizim işimize çok benzeyen liman işçilerinin iş kontratının bize de en kısa zamanda uygulanmasını kabul etmiş.

Bunun üzerine biz de, istemlerimizin bizim istediğimiz şekilde kabul edilmesi, grev sırasında geçen zaman için ücretlerimizin eksiksiz ödenmesi şartı ile işe başladık. Bütün arkadaşlar çalışıp pazarı kurduk.

İşçinin Sesi: Bundan sonra, gelişmelerin sizin istemleriniz doğrultusunda olmasını diliyoruz. Son bir sorumuz var. İşçi Merkezi'ne işçiler adına bir bağış yaptınız. Bu, İşçi Merkezi'ni diğer gelirlerinden kat kat daha çok sevindiren bir bağıştır. Bunu siz nasıl değerlendirdiniz, bağışı nasıl topladınız?

Sözcü grevci işçi: Biz gördük ki, işçilerin yanında, onların destekleyicisi kuruluşlar, kişiler varmış. Bunu, tahmin edemeyeceğimiz bir şekilde, kısa bir zamanda ve çok iyi anladık. İşçi Merkezi bizim ve tüm işçilerin öz malıdır.

Bundan sonra, İşçi Merkezi'ni daha iyi çalışabilmesi için bütün gücümüzle destekleyeceğiz, büyüteceğiz. Bu para yardımı da bir bağış değil, işçi arkadaşların İşçi Merkezi'ne önemsiz bir armağanıdır. Asıl armağanlarımız ileride olacaktır.

İşçinin Sesi: Gazetemiz aracılığıyla diğer işçilere ulaştırmak istediğiniz bir mesajınız var mı?

Sözcü grevci işçi: Bütün işçilere savaşımlarını örgütlü bir şekilde yürütmelerini öneriyorum. Gazetemize de yayın hayatında başarılar diliyorum, selamlarımı gönderiyorum. Teşekkür ediyorum.

Ölümünden hemen önce, gazeteci Alfreda Benge tarafından yapılan bir röportajda Yılmaz Güney şöyle diyordu:

"Bireysel kurtuluş yoktur"

Halk sanatçısı Yılmaz Güney aramızdan ayrılalı beş ayı geçiyor.

İngiltere'de yayınlanan *Race and Class* dergisi, 1985 kış sayısında, Alfreda Benge'nin Yılmaz Güney'le, ölümünden bir ay önce yaptığı bir röportajı yayınladı. Sanatçının en son röportajlarından biri olan bu görüşmede Yılmaz Güney, kendi sanatını, yıllar içinde geçirdiği gelişme çizgisini, sanatı yoluyla seyirci ile nasıl bağ kurabildiğini ve bazı siyasal değerlendirmelerini anlatıyor.

Kendisi de bir sanatçı ve gazeteci olan Alfreda Benge, 9 Ağustos 1984 tarihinde Paris'te gizlice buluştuğu Yılmaz Güney'e Türkiye'de burjuva sinemasının ideolojik mesajının ne olduğunu soruyor. Yılmaz Güney şöyle yanıtlıyor.

"Bugün, özel olarak, 'arabesk' türü büyük etkinliğe sahiptir. Bu filmlerin ana ideolojisi 'yarını unut, bugünü yaşa, gerçeği unut, düşlerle yaşa, dünyayı unut' türünden bir ideolojidir. Yani, halkı başından geçen zorluklardan koparan, sorunlarını çözmeye özendirmekten çok onlardan uzaklaştıran bir ideoloji. Bunların uyuşturucu etkisi oluyor. Halkı aldatan bir uyuşturucu. İdeolojik saçmalık için bir aygıt. Bunlar, Türkiye'de film endüstrisinin üstlendiği işlevlerdir ve film endüstrisinin halk üzerinde çok önemli bir etkisi olduğu söylenmelidir."

Bu ana akımın dışında, Türkiye sinemasında, her zaman, farklı bir sinema akımı yaratmaya çalışan bir avuç insanın bulunduğunu dile getiren Güney, kendisinin bir anlamda, Atıf Yılmaz, Lütfü Ö. Akad vb. sanatçıların tanıttığı bu ikinci eğilimin devamı içine yerleştirilebileceğini belirtiyor.

Gazetecinin, tanınmış bir yıldız sanatçı olarak, kendisini hangi geleneğin içinde değerlendirdiğine ilişkin sorusuna Güney'in yanıtı şöyle:

"Benim 'yaşam öyküm' üç aşamada ele alınmalıdır. Birincisi, 1958 ve 1961 yılları arasında, sinemaya bir aktör, senaryo yazarı ve asistan olarak ilk adımlarımı attığım dönemdi. Ben, kendi geleneklerimizi ve kendi gerçeğimizi kullanmaya — ithal edilenlere özgün olana karşı koymaya çabalayan küçük eğilimin parçasıydım. Ancak seyirci yığını üzerinde fazla etkimiz yoktu. Yeni güçlü bir eğilim yaratmak için çok çalışıyor, fakat etkili olamıyorduk. 1961'den 1963'e kadar hapiste yattım ve dışarı çıktığım zaman iki şeyi, birinci olarak direniş geleneğini ve ikinci olarak da film yapımına popüler yaklaşımı birleştirmeyi ve bunu denemeyi kararlaştırdım. Bir sentez yapmayı denedim. Böylece, bir yandan seyircinin bilincine ve beklentilerine seslendim, öte yandan seyirciye onun kendi gerçeğini iletmeye çalıştım.

"Fakat, sonuçta ortaya çıkardıklarımın bazıları o denli karışıktı ki, gerileme olarak adlandırmayı hak ediyor. Tanınmış biri haline gelince ve seyircimle güçlü bağlar kurunca daha ileri gittim. Birşeyler yaratmak isteyen genç, yatenekli insanlarla ve

'işsiz' bırakılmış eskilerle de birlikte çalışmaya başladım. Daha önce ele alınmamış öyküler getirdim. Tabii bütün bunları o zaman varolan demokrasi ve sansür koşulları içinde ele almalısınız. Biz hiçbir zaman gerçek bir özgürlük ortamında, artistik yaratıma olanak tanıyan bir ortamda çalışmadık."-

Güney, bundan sonra devamla, filmlerinde köylü, topraksız köylü tipinin, özellikle lumpenleşmiş insan tipinin yer aldığını söylüyor. "Bunlar, bir başka deyişle, hızla dönüşüm geçiren toplumumuzun marjinalleştirdiği insanlardı" diye yanıtını sürdürüyor.

Filmlerindeki "kahraman"ların ne anlamda farklı bir işlev gördükleri şeklindeki bir soruyu yanıtlarken, klasik kahraman tipini yadsıdığını, filmlerinde haksızlığa direnen, ezilmişlik ve baskı altında kalmışlıktan başlayan, baskıya direnerek bir sembol haline gelen yeni bir kahraman tipinin yer aldığını anlatıyor. "Ancak," diyor, "bu kahramanlar, yeniliyorlardı." "Yalıtılmış kaldıkları, yalnız başına oldukları için yeniliyorlardı. Benim filmlerimdeki kahraman tipi hiçbir zaman kazanmaz. O, direnç gösterdiği için cezalandırılır ve safdışı bırakılır, çünkü örgütlü değildir."

Yılmaz Güney'in yanıtında yer alan şu sözcükler anlamlıdır.

"Bu kişi (filmin kahramanı — *İ.S.*) bireysel sonuçlar aramaya yöneltilir ve halkla hiçbir bağı yoktur. İşte bu, benim filmlerimde bireysel başkaldırı-kurtuluş düşüncesini yadsımamın nedenidir. Bir belgi halinde söylersem, 'bireysel kurtuluş yoktur — bireysel kurtuluş yolu bir çıkmaz sokaktır.' "

Gazeteci Alfreda Benge'nin bir sorusu da, Yılmaz Güney'in Türkiye'deki sansür ve sınırlamaların üstesinden nasıl geldiği ve Kürt deneyiminin açıkça anlatılıp anlatılmadığı üzerine. Bu soruyu Yılmaz Güney şöyle yanıtlıyor:

"Türkiye'de yaptığım filmlerin hiçbirinde, bırakın Kürt sorunu gibi, işçi sınıfımızın sorunları gibi önemli sorunları, düşüncelerimin tek birini bile ifade etmek istediğim biçimde dile getiremedim. Adalete ilişkin temel sorunlar ve toplumumuzda varolan adaletsizlik bile ya kısmen ya da dolaylı olarak işlenebilir.

"Bizim film yapımında attığımız ilk adımdan başlayarak ana düşüncemiz, yeni ifade biçimleri, yeni bir dil bulmak oldu. Seyircimizle bir ilişkimiz olduğu noktasından — benim popüler bir sanatçı olmam bu bağı yaratmıştı — yola çıkmak durumundaydık. Kendimi örtülü biçimde, yüzümle, gözlerimdeki ifadeyle, hatta bazı konuşmaları keserek, sözcükleri dışarıda bırakarak ifade etmenin yollarını bulmalıydım. Kısaca, benimle seyirci arasında, açıkça hiçbir şey söylemediğim zaman bile, onların ne demek istediğimi anladıkları bir ortak dil oluştu. Bu benim kendimi koruma yolumdu. Filmlerimde Ezop dili kullandım. Nasıl iletişimde bulunduğum üstüne size bir örnek vereyim. Bundan önceki, 1971 faşist askeri müdahalesinden sonra yaptığım bir filmde halkımıza dayatılan baskıyla ilgili duygularımı şöyle dile getirdim. Kör bir adam silah kullanmasını öğreniyor. Çevresine çok sayıda zil yerleştirerek atış talimi yapıyor ve bu zillerin sesinden hedefi belirlemesi ve ateş etmesi mümkün oluyor. İşte böylece, kör bir adam direnmesini öğreniyor. Burada halk şunu anladı, 'Yılmaz Güney bize, bütün olanaklarımız yitse de, bütün silahlarımız elimizden alınsa da her zaman direnmek için yeni yollar bulmanın olanaklı olduğunu anlatıyor. Yeni çözümler hiçbir zaman tükenmez. Her zaman bir yol bulunur.' Ve mesaj yerine ulaştı. Dışarıdan bakıldığında film, bir kovboy filmini andıran, iddiasız bir çalışmadır."

Kürt sorunu ve "Kürtlük"le ilgili olarak halk sanatçısı Yılmaz Güney'in değerlendirmesi şöyle:

"Resmi ideoloji, anamın babamın evde Kürtçe konuşuyor olmalarına karşın, bana, 'sen Türksün' diyor ve ben 'ben bir Türk'üm'ü öğrenmek zorundayım. Bunun farkına ancak 15 yaşında vardım. Fakat o zaman, 15 yaşında, kökenimin bilincine vardığım zaman, milliyetçi bir tutumum olmadı. Ulusçu değilim, çünkü sosyalizmi, sosyalist fikirleri keşfetmiş durumdayım. Bu anlamda, bir sosyal sınıf temelinde, belli bir ulusun birliğinden değil, bütün halkın birliğinden yanayım. Bununla birlikte, sorunuza yanıt olarak, bir Kürt olmanın büyük etkisi olduğunu hissediyorum. Bu bendeki, çok sayıda özellikleri, özgürlükleri açıklıyor."

Yılmaz Güney, gazetecinin, filmlerinde feodalizmin ve onun meşruiyetinin doğrudan ele alındığı ve fakat kapitalizme şöyle bir dokunulduğu, bunun nedeninin ne olduğu şeklindeki bir sorusunu, toplumsal başkaldırının ögelerini biraraya getirecek, onları birbirine örecek artistik özgürlük ortamından yoksun kaldığını söyleyerek yanıtlıyor.

Yılmaz Güney'in yaptığı katkılardan da yararlanarak varılan noktadan öteye gitmek, burjuva ideolojisine çok güçlü olduğu sinema alanında daha derin, daha yıkıcı darbeler vurmak, bugün devrimci sanatın en başta gelen görevlerindendir.

Haluk Moralı

İşçinin Sesi'nin devrimci çizgisinde kriz olmaz

Haydi görev başına!

"... Parti mücadeleleri, bir partiye güç ve canlılık kazandırır; bir partinin zayıflığının en iyi kanıtı, dağınıklık ve açık-seçik sınırlarının bulanıklaşmasıdır; bir parti kendini arındırarak güçlenir."

Yürükoğlu yoldaşımızın 10 Eylül konuşması ve ardından *Faşizmin Çözülüşü* kitabı bölgemizde coşkuyla karşılandı. Çalışmalarımız sırasında komünist önseziyle hissettiğimiz ama adını koyamadığımız olgular bütün berraklığıyla açıklanmış ve yeni görevlerimiz önümüze konmuştu. Örgütte tek konu tartışıldı: İllegal bir parti olduğumuzu unutmadan yeni dönemin koşullarını göğüslemek, tehlikenin hâlâ varolduğunu bilerek yığınlara açılmak, yığın eylemini yükseltmek ve bunu en iyi biçimde nasıl yapacağımızdı. Zaten bir süredir pratik yaşam bunu dayatmıştı, yalnızca çalışmalar adını koymadan sürdürülüyordu.

Ardından Almanya'da ortaya çıkan parti düşmanı kliğin haberi geldi. İlk tepki partimizden böyle düzeysiz bir tavır nasıl çıkar oldu. Hele "Türkiye'de örgüt yoktur" sözünü işittiğimizde, yoldaşlar "peki biz burada ne yapıyoruz, dişimizle tırnağımızla kazandıklarımıza, yarattıklarımıza böyle utanmazca nasıl dil uzatılır" diyerek tepkilerini belirttiler.

Söylenenlerin hepsini aktarmaya gerek yok ama, birini daha aktarmadan edemeyeceğiz. Yoldaşlar *Faşizmin Çözülüşü* kitabının eğitimini yapıyorlar, yazılar o kadar küçük ki okumakta zorluk çekiyorlar. Yoldaşlardan biri okumasını kesip "V. Demir denilen adam bu kitabı, iri harflerle basılmışından rahat rahat, kapı çalınıp birisi gelecek mi korkusu olmadan okumuştur, değil mi?" diye sormuş. Daha ne diyelim Türkiye'de örgüt yoktur diye balon uçuranlara. Ölümü, işkenceyi, yıllarca hapis yatmayı göze almış, parti terbiyesi, disiplini nedir bilen, deneyim kazanmış, çelik disiplininden bir milim kaymayan kadrolara yapılacak en utanmazca dil uzatmadır. Ama bizce değersiz. Hiçbir yoldaşın, sempatizanın kafasında acaba mı sorusunu bile uyandıramadı, üstünde konuşmaya bile değmez dedik sonunda.

Ama konuşacak şeylerimiz var. Birincisi örgüt için yeni bir eğitim programı hazırladık. Ana başlıklar şöyle: 1. İşçi sınıfının tarihsel misyonu. 2. Parti ve yığın çalışması. 3. Demokrasi savaşımı ve devrim. Kitaplar seçildi ve çalışmalara başlandı. Bu çalışmaların içinde parti konusunu, parti üyesi olma onurunu taşımanın ne demek olduğunu, disiplinimizi, demokratik merkeziyetçi işleyişi öne koyduk. İkincisi, örgütün önünde duran pratik görevler tartışılıyor. Tehlikenin varolduğunu gözden uzak tutmadan yığın eylemini nasıl yükselteceğimiz. Eğitim programımız buna destek olacak.

V. Demir ve şürekasının sözlerini değersiz deyip bir kenara koyduk, ama bundan dersler de çıkardık. Özellikle demokratik-merkeziyetçi işleyiş ve parti disiplini konularını yeniden yeniden okumamız gerektiğine karar verdik. Devrim yapmaya niyetli bir partinin demokrasicilik oynayamayacağı çok açıktır:

"... Otokrasinin karanlığı ve jandarma egemenliği altında, parti örgütündeki 'geniş demokrasinin' yararsız ve zararlı bir oyuncaktan başka birşey olmadığını görürsünüz. Yararsız bir oyuncaktır, çünkü gerçekte hiçbir devrimci örgüt, ne kadar isterse istesin, geniş demokrasiyi hiçbir zaman uygulamamıştır ya da uygulayamamıştır. Zararlı bir oyuncaktır, çünkü, 'geniş bir demokrasi ilkesinin' uygulanması yolunda herhangi bir çaba sadece, polisin büyük baskınlara girişmesini kolaylaştıracak, bugün hüküm süren ilkelliği devam ettirecek ve pratik içinde çalışan militanların dikkatini, profesyonel devrimciler olmak için kendilerini eğitmeleri gibi ciddi ve ivedi bir görevden, 'kağıt' üstünde ayrıntılı seçim sistemi kuralları hazırlamaya çekecektir. Bu 'demokrasicilik oyunu' ancak etkin çalışmaya katılma fırsatını bulamayan kimselerin sık sık toplandığı yurt dışında, özellikle küçük guruplarda yer yer gelişebilir." (Lenin, *Ne Yapmalı*, s.170-171)

Son bir sözümüz daha var. Partinin disiplini bizi rahatsız etmiyor. Biz onların deyimiyle ÜB diktatörlüğünden, Yürükoğlu diktatörlüğünden rahatsız olmuyoruz, partinin öl dediği yerde ölürüz de.

"Mişkin, Rogeçov, Jelyabov ve ötekiler, kendilerini hiçbir zaman önder saymamışlardır ve kimse de onları önder olarak seçmemiş ya da atamamıştır, oysa gerçekte bunlar önderdir. ... Ve onlar kendileri istedikleri için değil, ama çevrelerini saran yoldaşları, bilgilerine, enerjilerine ve davaya bağlılıklarına güvendikleri için önder oldular. Hareketi keyfi olarak yönetecek herhangi bir areopagus'tan korkmak (korkulmuyorsa, sözü niye ediliyor?) çok safdilce bir davranış olur. Böyle bir areopagus'a kim aldırır ki?

"Okurdan soruyoruz: Bu 'areopagus' hangi bakımdan 'anti-demokratik eğilimler'den farklıdır? Ve Raboçeye Dyelo'nun 'akla yatkın' örgüt ilkesinin de aynı ölçüde safça ve edepsiz olduğu besbelli değil mi? Safça, çünkü 'çevrelerini saran yoldaşlarının', bunların 'bilgilerine, enerjilerine ve davaya bağlılıklarına hiçbir güvenleri yoksa, bu 'areopagus'a veya 'anti-demokratik eğilimli' bu kimselere kimse aldırış etmez. Edepsiz çünkü bu, bazılarının kendini beğenmişliği, bazılarının hareketimizin gerçek durumu hakkındaki bilgisizliği ve bazılarının da hazırlıksızlığı ve devrimci hareketin tarihi hakkında bilgisizliği üzerinde spekülasyon yapan bir demagojidir. Hareketimizde etkin olarak çalışanlar için biricik ciddi örgüt ilkesi, en sıkı gizlilik, üyelerin en sıkı elekten geçirilmesi ve profesyonel devrimcilerin eğitilmesi olmalıdır. Bu nitelikler birleşince 'demokratçılık'tan çok daha değerli olan bir şeye, devrimciler arasında eksiksiz bir yoldaşça karşılıklı güvene kavuşmuş olacağız... Ve gerçekten 'demokratik' bir denetimi gerçekleştirmenin olanaksızlığının, devrimci örgütün üyelerini tümüyle denetim dışı bıraktığını sanmak büyük hata olur. Bunların, demokratçılığın (içerisinde eksiksiz karşılıklı güvenin hüküm sürdüğü yakın ve kaynaşmış bir yoldaşlar topluluğundaki demokratçılığın) oyuncak biçimleri üzerinde düşünmeye vakitleri yoktur. Ama onlar, zaten layık olmayan bir üyeyi saflarından defetmek için gerçek bir devrimciler örgütünün hiçbir şey önünde gerilemeyeceğini deneyimleriyle bildiklerinden, canlı bir sorumluluk duygusuna sahiptirler... Bütün bunları gözönünde tuttuğumuzda, göreceksiniz ki, 'anti-demokratik eğilimler'le ilgili bir sürü söz ve bütün bu kararlar, yurt dışındaki generalcilik oyununun siyasal muhacerete özgü küf kokusunu taşımaktadır." (*agy*, s.171, 172, 173)

Biz de diyoruz ki, V. Demir siyasal göçmen bile değildir. Çünkü eli Türkiye'nin nabzında değildir, ağzı başka konuşmaktadır. Olsa olsa ancak göçmendir.

Bu noktada bölgemizin Merkez Organ'dan bir isteği var. V. Demir ve şürekasının düzeysiz, partiye düşman tavırlarını ve kaypaklıklarını yeteri kadar işledik. Artık gazetemizin sayfalarını bu adamlara harcamayalım. Yeni dönemin görevlerine ışık tutacak, pratiğimize yardımcı olacak yazılar çıksın. Biz de günlük deneyimlerimizi aktararak yardımcı ve destek olacağız.

Yürükoğlu yoldaşımızın deyimiyle *İşçinin Sesi*'nin devrimci çizgisinde kriz olmaz. Haydi görev başına.

Yaşasın partimiz ve çelik disiplinimiz.

2 Şubat 1985
Ankara İl Örgütü

Savaşı kazanmak istemiyorlar

Selam Yoldaşlar,
Son günlerde partimizde gelişen bir takım olaylara yanıt vermek gerektiği gün gibi ortada. Ve gerçekte yanıt verildi de. O yüzden olayın ayrıntılarına girmeden sadece genel olarak bazı şeyler söyleyeceğim.

Yoldaşlar bugünün en ivedi sorunu canla başla çalışıp örgütlülüğü yeterli düzeye ulaştırıp canlanan toplumsal muhalefete bir an önce öncü olmaktır. Bu kez suç, halka ulaşamayan, olayları seyredenlerde olacaktır. Başka bir deyişle artık gün kavga gününe dönmelidir ve bunu sağlayacak olan bir etken de biz, yani komünistlerdir. Gün, laf salatası yapma günü değildir.

Bu, komünist partisi teorik düzeyde tartışmaları yasaklar demek değildir. Hayır. Ama bu tartışmaları yapmayı ve bolca laf üretmeyi kendine meslek edinmiş yığınla ilerici, aydın, demokrat hatta devrimci (küçük burjuva devrimcisi) var. Komünist partisi tartışmaya onlar gibi yanaşmaz. Parti sürecin önemli yönlerini, varolanın ve gidiş yönünün nedenlerini, sonuçlarını ve neye, nasıl, hangi güçler dengesiyle ulaşacağını saptar. Soru çıkarsa gereken yanıtı verir, bulanık kafaları aydınlatır. Ama parti tartışma kulübüne hiçbir zaman dönmez.

Aradaki fark, tıpkı merkeziyetçilik konusunda "demokratçılıktan çok daha önemli birşeyi, yoldaşça güven"i anlayan ve yaşama geçiren insanla, "merkeziyetçilik eşittir diktatörlük, o halde bize gereken demokratçılıktır" diyen küçük burjuvanın arasındaki fark gibidir.

Bu adamlar savaşı kazanmak istemiyorlar. Çünkü herşeyi ellerine yüzlerine bulaştıracak denli kendilerine güvensizler. Durum böyle olunca da gelsin tüzüğü çiğneme suçlamaları, diktatör var yaygaraları.

Yoldaşlar, şunu kafalara iyice sokmak lazım. Bu savaşı kazanmak için uyulması gereken bir dolu zorunluluk ve bu zorunlulukları olumsuzluklara dönüştürmeyecek bir komünist bilinç lazım. Benim, yoldaşlarımızın bu bilince ulaşmış olduklarına inancım tam. Ve şu son yaşananlar da bunun bir kanıtı.

Aslında bu kadar uzun bile yazmayı düşünmüyordum. Bu konunun gazetede fazla yer kaplamaması için yalnızca aşağıdaki şiiri göndermeyi düşünüyordum. Ama kağıdı kalemi elime alınca buralara geldim. Şiir Kasım 1983'te ve ben daha örgütle tanışmadan yazılmış bir şiir. Ama duruma uyuyor sanıyorum.

Kelimelerin anlatabildiği
bitti artık.
Bitti sözlerimizin ve
— sözlerinizin —
Bizleri kızgın demire
döndürdüğü günler.
Artık varolan tek gerçek eylem
ya da eylemsizliği insanın
Tek ölçüt var
O da pratiği yaşamın.

Hasan Kıvırcık, Ankara

Dönemlere uygun taktikleri ikircimsiz savunmak, yanıtlanacak sınav sorusudur

Dönemler taktikler ayrılanlar

Yoldaşlar,
Ali H. K.'yla ilgili gelişmeleri okudum. Ama ortada fikirler düzeyinde "ciddi" bir ayrılık göremedim. Ya Emine yoldaşımızın dediği gibi "karşı çıkma" güdüsünden ileri geliyor ya da başka bir nedeni var.

Bence bu tür davranışların altında iki temel neden yatıyor. Bunlardan birincisi dönemin özelliğidir. Devrimci durum olasılığına rağmen işçi ve devrimci hareketin göreceli zayıflığı, kişilerdeki disiplini, inancı zayıflatıyor. Zayıf kişilerin önüne somut bir güç koyamıyoruz. Onları inandıramıyoruz.

İkinci neden, *İşçinin Sesi* artık dönemlere uygun taktikler ileri süren bir hareket olmuştur. Yeni taktikler ortaya konunca görüşlerimizi bildirmek, sınamak zorunda kalıyoruz. Böylece ayrılıklar, ayrılıklar belirginleşiyor. Yalnızca genel doğruları söylemekle yetinseydik belki de ayrılıklar olmayacaktı.

Ancak dönemleri anlamanın da geneli anlamakla büyük ilgisi var. Tarihsel bilgilerle ideolojik bilgiler birleşince geniş bir bakış açısı ortaya çıkıyor. Bolşevikler de dönemin özelliklerinden doğan örgütsel çalkantıları yaşamışlar. Hareket Rusya'da durgun giderken Lenin'in soğukkanlı çizgisi dışında ortada parlak birşey gelmek yokmuş. Bolşevik ve diğer devrimci akımların tarihlerini incelemek geniş bir bakış açısı kazanmamızda büyük yardımcıdır.

İleride çok daha değişik durum ve taktiklerle karşılaşacağız ve hareketimiz sıçramalı olarak ilerleyecek. Hazır olalım.

Hükümet krizleri Türkiye'nin kaderidir. Özal hükümeti derin yaralar almıştır. Ve çözülme devrimci duruma gebe görünmektedir. Genel olarak tarih, özel olarak Türkiye'nin durumu bize çok büyük ve önemli görevler yüklüyor.

Gazetemizde Parti Tarihinden Sayfalar'ı ilgi ve ibretle okuyorum. Devrimci bir çizgi izlendiği farkediliyor. Kemalizme, İnönü hükümetine karşı net ve doğru bir tutum gözledim. Partinin daha sonra nasıl bu görüşlere geldiğine şaşıyorum. Bunda uluslararası ideolojik kargaşa ve bunalımın da büyük payı var. Ama *İşçinin Sesi*, etrafını saran ulusal ve uluslararası ideolojik kargaşaya rağmen kimliğini koruyabiliyor ve karanlıkları yara yara gelişiyor.

Size çevremde olup bitenlerin bende uyandırdığı bazı küçük izlenimleri de aktarmak istiyorum.

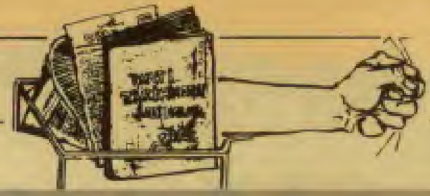
Bütün çevrelerde 12 Eylül'ün kara etkisi hemen hemen kalkmış durumdadır. Baskılar, tutuklamalar vb. sürüyor ama artık herkes siyasal değerlendirmelerini açıkça söyler oldu. Sıradan vatandaşlar bile hükümetin girişimlerini eleştiriyor, birşey başaramayacağını söylüyor. Halkın siyasal bilinç düzeyi belki de 12 Eylül öncesinden daha da ileridir.

Pahalılık, KDV, işsizlik tartışmaların odak noktasını oluşturuyor. Son şansımız diye ileri sürdükleri Özalcılığın da hiçbir sorunu çözememesi, tersine ağırlaştırması halkın artık pervasızca konuşmasına neden oluyor.

12 Eylül sonrasında halktan çeşitli ordu kuruluşları için para toplanırdı. Bugün böyle şeyler yapılmıyor. İsteseler de kimsenin vermeyeceğini çok iyi biliyorlar. Şimdilik bu kadar, devrimci selamlar.

Fehmi Sarpkaya, Marmara

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

Bu sayımızda, Türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesi'nin yayın organı *İnkilâp Yolu*'nun Temmuz-Ağustos 1930 tarihli ilk sayısını yayınlamaya başlıyoruz. Aşağıdaki bölümde, partinin İnönü hükümetini değerlendirmesi üstüne bir özeleştiri yer alıyor.

Başlamazdan evvel geçmişe tenkidi bir bakış

Türkiye kommunist fırkası merkez komitası — beş senelik bir fasıladan sonra — bugün yeniden müntazam nazarî ve siyasî neşriyatına başlıyor. Bu mühim anda o, — ilk iş olarak — fırka azalarına ve taraftarlarına, ve neşriyatını takip eden okuyucular kütlesine, maziye ait bazı izahat vermek ve bundan sonrası için olan tasavvurlerini anlatmak ihtiyacını duymaktatır. Fırkamızın hayatı ile yakından alakadar olan okuyucularımız elbette kommunist matbuatının fealiyeti nasıl inkitaa uğradığını, neden bukadar uzun zaman bu arızanın önüne geçilemediğini, hangi şerait dahilinde bugün tekrar resmî fırka gazetasını çıkarmak suretile inkilâpçı kütlelerle daimî ve emin bir temas vasıtası yaratmak müyesser oldugunu öğrenmek arzusunu besler. Bu onların meşru bir hakkıdır. İşte onların bu arzularını yerine getirmiş olmak için, bu haspihalde kaydettigimiz suallere kısaca cevap verecegiz, ve gazeta yazıcılarıla okuyucuları arasında teessüsü elzem .sıkı teşrikî mesaî hakkinda düşüncelerimizi anlatacağız.

Kemalist Anatolu burjuvazisi, daha istiklâl mücadeleleri cereyan ettiği esnada, bilfiil sınıfî diktatorluğunu tahakkuk ettirmiş, fakat 1925 martına kadar, onu bir demokrası cilası altinda gizlemeğe mecbur olmuştu. Ilk kürt isyanı (şeih Sait) bu tahdidî kaydın da bertaraf edilmesine vesile oldu. Diktatorluk, açıktan açıga tatbikinden çekinilmiyen, resmî bir mahiyet aldı. Takriri sükûn kanunu ile, Ankara hükûmeti, cebrü şidettle memleketi idare hususunda, kendi kendine hudutsuz bir salahiyet vermiş oluyordu. Bu suretle teşkilatı esasiye kanunu bir paçavraya çevirildi. Bu keyfî idarenin başinde bulunanlarin ilk işi, zaten tedricen riayet edilmiyen bazi haklara, hükümsüz kanunî şekillere irca edilmiş olan, halkçılık hurriyetlerinin son artiklarını "istiklal" mahkemeleri satırı ile koklerinden budamak oldu.

O zamandanberi türk milletinin ve türkiyede yaşayan tekmil millî ekalliyetlerin yoksul ve ortahalli halk kütleleri ve bilhassa amele sınıfı yüzsüzçesine kasılup kavruluyor, soluk aldırmaksızın eziliyor; ve bu münhasieren — az vakitte kocaman bir göbek baglamak hırsıla çırpınan — cılız bir burjovazi hisabına ve menfaatına yapılıyor. Mazideki zulum ve istibdat idarelerinin nefretle yadedilmelerini mucip olan ceberut ve soygunculuk, genç türk burjuvazisinin yaptıkları yanında gölgede kalır. 1929 martında dişlerini gıcırdatan ehaliye bir değişiklik hissi vermek ve onu bir az teskin etmek üzere takriri sükûn kanunu kaldırıldı. Buna ragmen el'an bugün bu facia olanca siddetile devam edip gidiyor.

Beynelmilel tecrübelerden ilham alan bu asrî diktatorluğun saltanat devirlerindeki emsalinden farkı, — vatandaşlara, her türlü eza ve cefaya ve hakarete tahammül eden haysiyetsiz bir kalabalık muamelesi ettiği halde — hiç sıkılmaksızın bir riyakâr halkçılık kiyafetine bürünmekte israr etmesinde aramalıdır. Millici burjuvazı hükümranlığının siyasî propagandacisi hizmetini gören (halk fırkası) kendine, milletin ve halkın emel ve isteklerini hayata geçirmeği başlıca vazife bilen (!) ve onu sözde temsil eden bir teşekkül süsünü vermekte; buna muvaffak olmak için her çareye baş vurmakta; ve yalan yanlış, yaygaralı bir fikriyat meydana çıkarmağa uğrasmaktadır.

Yaptıkları soylediklerine taban tabana zıt olan halk fırkasının ileri sürdüğü tezler, iktidar makamını işkal eden tekmil islahatçı burjuva fırkalarının, her yerde ve her zaman efkârı umumiyeyi aldatmak ve hayalata kaptırmak için müdafaa ettikleri (millî vahdet, sınıflarin fevkinde siyaset, yıkmadan tedricen değiştirmek, ve saire gibi) şeniyete tamamile yabancı, ve mücerret iddiaların tekrarından ibarettir. Bunlar arasında — bilhassa emekci kütlelerini sınıf mücadelesinden uzaklaştırmayı istihdaf eden — kemalist teşkilâtın hududtsuz bir inkilâpçılık ruhıla meşbu olduğu ve sırası gelince en cezrî inkilâpçılardan bile çekinmeyeceği hakkındaki iddia en muhim mevkii tutar. Maattessüf hatta halka yolgösterici vaz'iyetinde bulunanlardan birçokları bile bu fikriyatın tesirinden sakınamamışlardır.

İşte 1924/25 senesi esnasında kommunist fırkası rehberleri arasında bir ara tereddütler hasil olmasında, ve kemalist burjuvazinin inkilâpcı rolunu biraz izam etmek hatasına düşülmesinde bu bahsa dair olan neşriyyat büyük bir tesir icra etmiştir. Bilahara fırka bu hatayı tashih etmişse de, onda saplanıp kalmak yüzünden tam bir tasfiyeciliğe ve menşeviklige sapan, rehber vaz'iyetinde, müteaddit fırka azalarını saflarımızdan atmak mecburiyetinde kalınmıştı.

Türkiye kommunist hareketini idare edenler, daha tetkiklerinin başlangıcında, halk fırkasının ictimaî temelini ve temsil ettiğihakim sınıfın sermayedarlık yolunda seri adımlarla inkişafa cabalayan burjuva mahiyetini; bu Anadolu burjuvazisinin mütenakız iktisadi menfaatlere ve siyasi temayüllere malik muhtelif tabakaları ihtiva ettiğini doğru olarak tespit edebilmişti. Böyle olduğu halde, kommunist fırkası, ilk kürt isyanı vesilesi ile, — yalnız irticaa karşı değil, fakat halk fırkasına hasım tekmil muhalif kuvveltere karşı — açıktan açga amansız bir tethiş siyaseti tatbik etmek üzere ikdidarı ele alan Ismet Paşa hükümetinin aksi-inkilâpçı niyyetlerini ilk hamlede sezememiş; *ve bu hükûmetin teşekkülünü, resmi organında, millici burjuvazinin muhafazakâr ve mürteci cenahı aleyhine, inkilâpçı cenahı tarafından kazanılmış bir galebe diye selamlamıştı.*

O zaman için, esas itibarıle, bu hüküm doğru, fakat natamam idi; ve *natamam olduğu için de hatalı idi.* Filhakika Ismet hızbı Reuf, Refet ve yarani hızbına nispetle sol idi; amma bu sollak burjuva inkilabını genişletmek ve gereği gibi inkişaf ettirmek azmı itibarile değil, yalınız ve sadece o ane kadar tahakkuk ettirilmiş olan islahatı yaşatmak iradesi noktai nazarından idi. Bu ikinci noktanın da ihmal edilmesi caiz olmadığına göre, bedihidir ki muhalif millici grubun, yani tarakkiperverlerin o günkü vaz'ıyette galebesi geriye doğru bir adım demek olacaktı. Halbu ki Ismet kazanılmış zemin üzerinde kök salmak ve mevcudiyetlerine nihayet verilen ictimaî ve siyasi müessiselerin hortlamalarına mani olmak hususlarında elinden gelen herşeyi — tahmin edildiği üzere — yaptı.

Fakat bu yapış, nasıl bir çehre arzediyor? Bütün mes'ele buradadır... Onun, yeni idarenin mudafaasında, bir taraftan irticaı temsil eden eski devrin yadigârı muesseselerle ve ıctimaî kuvvetlerle, diğer taraftan imperyalist ecnebi sermayesi ile olan münasebetlerinde uzlaşıcı bir siyaset takip ettiği; buuzlaşıcılıkta milli istiklâl umdesinden esaslı fedakârlıklarda bulunmak (Musul, düyunu umumiyye mukavelesi, malî kontrol, ve ilsh...) derecelerinde ileriye gittiği; ve yine bu uğurda memleketin en ciddi ve en mühim inkilap kuvvetlerini teşkil eden amele sınıfını ve yoksul köylü kütlelerini amansız bir beyaz tethiş siyaseti ile mütemadiyen hirpaladığı ve canlarından bezdirdiği, inkar edilemez vakıalardır. Amele inkilâbı noktai nazarından, Ankara diktatorluğunun, bilhassa bu son sahadahi hainane icra ati dolayısıle, herşeyden üstün gayeleri emekçi halk kütlelerinin öz kanını emmekle iktisadi temellerini sağlamlaştırmak olan sermayedar türk burjuvazisinin diğer mühtelif siyasî cereyanlarından ve teşekküllerinden esaslı bir farkı kalmamıştır. Onun tam manasıla aksi inkilapçı bir mahiyet ihraz ettiğinden artık zerre kadar şüphe caiz değildir.

Bundan evvel fırkamız en sonunda, takip edilen siyasetle varılacak neticenin bu olduğunu gerçi sarahaten kaydetmişti. Fakat o sıralarda bütün dikkatı tehditkâr bir şekil almış olan irtica tehlikesi üzerinde toplanmış olduğundan, kemalismin bu tarzda istihale ve tereddiye hemen başlamak üzere olduğu ve mühlik Darbelerini ayni zamanda hem irticaa hem de amele sınıfının inkilâpçı teşkilâtlarına indirmeğe hazirlandığı gözden kaçırılmıştı. Netekim 1925 martinda, klerikal ve koyu mürteci matbuat yanında — mesela "Sebilurreşat" mecmuaşı ile bir arada — ayni hey'eti vekile kararnamesi ile ve ayni günde kommunist fırkasının yari-legal neşir vasıtaları (Aydınlık ve Orak-Çekiç) kapatıldığı zaman, bu tecavuz saflarımızda büyük bir şaşkınlığı mucip olmuştu. Bunu memlekette kommunist tanınmış kim varsa hepsinin bir takim vahî isnatlerla hapsedilip Ankara "istiklâl" mahkemesine sevkedilmeleri takip etmişti. Yoldaşlarımızın irtica doküntülerile — şeyhlerle ve derebeylerile — aynî zındana tıkılmaları ve aynî mahkemede sorguya çekilmeleri çok manidardır.

Bukadar kısa bir vade içinde bu derece şiddetli bir imha siyaseti ile karşılaşacağını tahmin edemediği içindir ki, fırka merkez komitası, merkezi ve mahallî gizli cizazlarını genişletme ve kuvvetlendirme işine layik olduğu ehemmiyeti vermemiş, ve icap ettiği gibi, bütün gayretlerini bu sahaya teksif etmekte geçikmişti. Bereket versin ki tekmil kommunist fırkalarını, burjuva hükûmetlerinin her müracaat edebilecekleri tethiş ve memnuiyet kararlarına rağmen, fealiyetlerini başka şekillerde idame etmeğe muktedir bir vaz'iyette bulunmağa mecbur tutan Kom-Intern nizamnamesine tevikan, TKP' de esgari bir gizli cihaza malikbulunuyordu; ve hadisatın vehamet kespetmesi üzerine, bu cihetten olan noksanlarını bir dereceye kadar tamamlamaya vakit bulmuştu.

Bugün bizden oldukça uzaklaşmış bulunan gecmiş zamanın bu fealiyetleri hakkında hükmümüzü verirken, itiraf etmeliyiz ki bu sahadaki gayretler pek gayrikafi idi. Kanun haricinde çalışma imkânlari daha çok iyi hazırlanabilirdi, ve hazırlanmalıydi. O devrenin fırka amirleri teşkilatımızın daha seri bir tarzda kendini toplayup, yenişeraite intibak edememiş olmasından mes'uldürler.

Mamafi yavaş haraket etmesine ve kuvvetlerini seferber etmekte güçlük çekmesine rağmen, T.K.P. — halk fırkasının bütün ümitleri ve tahminleri hilafına olarak — ne yıldı ne de felce uğradı. Kanun dahilindeki neşriyatını yoldaş gazetasinda devam etti. "Takriri sükûn" kanununun ve diğer tethiş tedbirlerinin tatbikine başlandığından iki ay sonra, bir mayis vesilesi ile ateşin bir risale neşretti; ve tesiri altında bulunan teşkilâtlar vasıtası ile bir mayiste toplantılar tertip etti; ve şiarlarını ihtiva eden sınıf mücadelesi temayulatıni tahrik edici nutuklar irat ettirdi. Hatta bu mayis tezahürlerini takip eden büyük tevkifattan ve mücahitlerimizin Ankara mahkemesine sevklerinden sonra da teşkilatını tam bir gizlilik şeraitine uygun bir tarzda yeniden kurmak işini ilerletti ve amele arasında kommunist propagandasina germi verdi.

(Devam edecek)

1° sene — Bütün memleketlerin işçileri birleşiniz

Amele ve köylü hakimiyetine doğru — Temmuz-ağustos 1930

İnkilâp Yolu

Marxist leninist siyasî mecmua

Çift sayı: 1 ve 2 — Kommunist fırkası (K.B. nin Türkiye şubesi) merkez komitasının organı — Fiatı: 15 kuruştur

Münderecat

Başlamazdan evvel

Geçmişe tenkidî bir bakış

Türkiye kommunist fırkası merkez komitası — beş senelik bir fasıladan sonra — bugün yeniden müntazam nazarî ve siyasî neşriyatına başlıyor. Bu mühim anda o, — ilk iş olarak — fırka azalarına ve taraftarlarına, ve neşriyatını takip eden okuyucular kütlesine, maziye ait bazı izahat vermek ve bundan sonrası için olan tasavvurlerini anlatmak ihtiyacını duymaktatır. Fırkamızın hayatı ile yakından alakadar olan okuyuculamırız elbette kommunist mat-

İnkilâp Yolu'nun birinci sayfası

Aybastı'da, faşist katliam düzenlemekten 20 yıl hüküm giymiş bir belediye başkanı var!

Aybastı'da olaylar

Türkiye'de son zamanlarda gelişen birçok olay, faşist kliğin, halkımızın kaderi üzerinde çok yönlü çabalar, hazırlıklar içinde olduğunu gösteriyor. Bunların bir yönü, faşist kliğin erk üzerindeki etkinliğini yitirmemek için gösterdiği çabalarsa, diğer bir yönü bazı bölgelerde, kasabalarda vb. faşist örgütlenmeye hız verilmesidir.

Faşist kliğin bu çabalarının amacı, yeni bir devrimci durumun doğmasını önlemek, önleyemediği anda da, bu hazırlıklarına dayanarak, halkımıza yeniden bir faşist rejim dayatmaktır.

Son günlerde, kamuoyuna yansıyan Aybastı olayları, hem faşist kliğin bu çabalarını göstermesi hem de başka açılardan büyük bir önem taşıyor. Önce olayı kısaca özetleyelim.

12 Eylül'den birkaç gün önce, bir gurup MHP'li, Aybastı'nın Uzundere köyüne bir baskın düzenlerler. Bu baskında, CHP'li bir aile olarak bilinen Koçalan ailesinden beş kişi ile Mustafa Kara kurşuna dizilerek öldürülürler.

Olayla ilgili olarak Erzincan Askeri Mahkemesi'nce dava açılır. Aybastı olaylarının başkahramanı Salih Yaman da bu davanın sanıkları arasındadır, ancak idam istemiyle yargılandığı halde, ne hikmetse, *tutuksuz* yargılanmaktadır! Faşist bir rejimin faşistleri "yargılamasında" bu tür şeyler olabilir deyip şimdi daha sonra olan, daha da ilginç olaylara bakalım.

Toplu katliam suçundan yargılanan tutuksuz sanık Salih Yaman, 25 Mart yerel seçimlerinde Aybastı'dan belediye başkanı seçilmek ister ve ANAP'tan adaylığını koyar. Adaylığı veto edilmez ve 25 Mart seçimleri öyle "demokratik" seçimler olur ki, yıllardır CHP'nin kalesi olarak bilinen Aybastı'da, CHP'li bir ailenin tüm erkeklerini öldürmekten sanık Salih Yaman belediye başkanı "seçilir".

Salih Yaman'ın seçilmesi için halka nasıl baskı uygulandığını göstermesi açısından şu olay da ilginçtir. Halka açık baskı uygulayan ilçe kaymakamının ve Jandarma Komutanı'nın, seçim günü, rezalet ayyuka çıkmasın diye, Erzincan Sıkıyönetim Komutanı Yardımcısı tarafından ilçeden uzaklaştırılmaları uygun görülür.

Salih Yaman'ın belediye başkanı olmasının üzerinden birkaç ay geçer ve 20 Haziran 1984 günü Erzincan'da görülmekte olan dava sonuçlanır, belediye başkanımız suçlu bulunur ve "toplu katliama teşvik" suçundan 20 yıl ağır hapse ve 6 yıl 8 ay süreyle sürgün cezasına çarptırılır.

Olayın bundan sonraki gelişimi daha da ilginçtir. Belediye Başkanı ortadan kaybolur, aradan 8 ay geçtiği ve Aybastı'da olduğu bilindiği halde yakalanmadığı gibi, belediye başkanlığı seçiminin yenilenmesi gibi birşey de düşünülmez. Belediye başkanlığına bir belediye meclisi üyesi "vekalet" eder.

Aylar sonra SODEP'li belediye meclisi üyeleri konunun toplantı gündemine alınması için girişimde bulunurlar. Ama başlarına ne geldiyse selameti SODEP'ten istifa etmekte bulurlar.

Aynı günlerde, Aybastı'nın Alakent belediye başkanı da istifa eder ve bu SODEP'li belediye başkanının istifasıyla hakkında açılmış olan bir soruşturma da durduruluverir.

Açıktır ki, Aybastı'da, faşist güçler SODEP'i fena halde sıkıştırmaktadır. Olayın basına yansıması da bu noktada başladı ve SODEP Genel Başkanı tarafından kamuoyuna duyuruldu. *(Cumhuriyet,* 10 Ocak 1985)

Üstüste yazdığı yazılarla, dikkatleri olay üzerinde toplamaya çalışan Mustafa Ekmekçi, çok ilginç noktalar yakalamış. Örneğin Aybastı'nın yeni kaymakamına, Salih Yaman'ın neden yakalanmadığını sorduğunda şu yanıtı aldığını yazıyor:

> "Efendim biliyorsunuz, şimdi sıkıyönetim var. Daha çok onları ilgilendiriyor. Bizim de vazifemiz, ama burası malum, *evler çok aralıklı* yakalamak mümkün olmuyor." *(Cumhuriyet,* Ankara Notları, 16 Ocak 1985) (abç)

Olayın basına yansımasıyla, birşeyler yapma gerekliliği doğunca, İçişleri Bakanlığı olayı yerinde inclemek üzere Aybastı'ya bir müfettiş gönderir ve bunun sonucunda Ordu Valisi Aybastı Belediye Meclisi'ni toplantıya çağırır. Toplantının gündemi Salih Yaman'dır. Toplantı yapılır. Belediye Meclisi'nin 4 üyesi çekimser oy kullanırken, 7 üyesinin oyuyla Salih Yaman'ın Belediye Başkanlığı'ndan düşürülmemesi kararlaştırılır!

ANAP'lı MHP'lilerin, SODEP'lilere baskı uygulayarak ulaştıkları bu sonuçtan sonra, top İçişleri Bakanlığı'nda. Şimdi bakanlığın Danıştay'a başvurup Belediye Başkanı'nı düşürmesi ve Aybastı'da yeniden seçim yapılması "gerekiyor". Bu "gerekliliğin" yerine getirilip getirilmeyeceğini göreceğiz.

Bugünkü rejime faşist diyen sol hareket, esas faşist tehlike konusunda hedef bulandırarak ve liberalleri demokrasi kahramanı ilan ederek nesnel olarak çok kötü bir işlev görüyor.

Sorun böyle ayyuka çıktıktan sonra, ANAP'lı İçişleri Bakanı "gerekeni" yapabilir ya da Evren, birçok konuda olduğu gibi "adaletli bir baba"(!) rolünde işe karışabilir. Ama şu açıktır ki, sivil faşistlerin çeşitli girişimlerine, sorunlar ayyuka çıkana dek ve ortam elverdiği ölçüde destek verilmekte, kanat gerilmektedir. Açık olan birşey daha vardır ki, her ne kadar "gerçek demokrasi" nutukları atsalar da, sosyal demokratlar bu faşist girişimlere karşı yeterli bir demokratik savaşım verememekte, liberal sınırlarda takılıp kalmaktadırlar.

Bugünü doğru değerlendirip, sivil faşistlerin hareketlenmesine karşı, en sol sosyal demokratların bile liberal çizgisinden tamamen bağımsız bir devrimci demokratik savaşım yükseltmek gereklidir. Oysa bugünkü rejime faşist diyen sol hareket, esas faşist tehlike konusunda hedef bulandırarak ve liberalleri demokrasi kahramanı ilan ederek, nesnel olarak çok kötü bir işlev görüyor!

Güzide Akalan

15'leri anarken, Türkiye burjuvazisinin baştanberi gerici, işçi sınıfı, halk ve devrim düşmanı olduğunu bir kez daha vurguluyoruz.

15'ler d vr m kavgasında yaşıyor

Türkiye burjuvazisi tarih sahnesine geç çıkmış bir sınıftır. Dünya işçi sınıfı bağımsız varlığını gösterip, ezilen halkların savaşımına öncülük ederken, Türkiye burjuvazisi yeni yeni palazlanıyordu. Bu yüzden de doğuşundan beri gerici, işçi sınıfımızın, emekçi halkımızın devrim savaşımına karşı korku içindedir. En başından beri işçi sınıfımıza ve onun örgütü TKP'ye en kanlı yöntemlerle saldırmaktadır.

15'lerin katledilmesi bu saldırının bir parçasıdır. TKP'nin kurucularından Mustafa Suphi ve 14 yoldaşımız, 28-29 Ocak'ta Karadeniz'de, Mustafa Kemal önderliğindeki Türkiye burjuvazisi tarafından boğdurulmuştur. Kemalist burjuvazi 15'leri katletti ama onların savaşımını durduramadı. Bugün TKP-*İşçinin Sesi*, burjuvaziye karşı devrim savaşımını sürdürüyor, burjuvazinin yüreğine korku salıyor.

Burjuvazi korkusunda haklıdır. Türkiye işçi sınıfı altmış yıl öncesinden çok daha başkadır. Nitel ve nicel olarak güçlenmiş, iktidar alternatifi bir sınıf olmuştur. TKP-*İşçinin Sesi* ise her türlü burjuva etkiden arınmış ideolojisi, Leninci örgüt yapısı ve doğru siyaseti ile bu sınıfa öncülük edecek yetenekte olduğunu kanıtlamıştır.

Türkiye burjuvazisi, kendi neden olduğu ekonomik bunalımı çözemiyor, tersine ekonomik bunalım günden güne artıyor, emekçi yığınları derinden etkiliyor. Toplumda büyük bir hoşnutsuzluğun birikmesine neden oluyor. 1980-82 faşizm döneminde kurduğu siyasi istikrar ise yerini siyasi kargaşaya bırakıyor. Bugün ülkemizde faşizm çözülmüş, yerini ekonomik bunalımın, toplumdaki hoşnutsuzluğun, burjuvazi arasındaki çelişkilerin siyasi arenada da yansımasını bulduğu ara döneme bırakmıştır.

Bu dönemde, yığınların her alanda yükselttiği ekonomik demokratik savaşımın başarıya ulaşması, gerici burjuva iktidarın devrimle yıkılıp, yerine işçi sınıfı hegemonyasında işçi-emekçi demokratik diktatörlüğünün kurulmasına bağlıdır. TKP-*İşçinin Sesi* 15'lerin yolundan yürüyor, ileri demokratik halk devrimi için savaşımı sürdürüyor.

Demokrasi için tek yol devrim!
Devrim için Leninci parti!
TKP'nin kurucusu 15'ler ölümsüzdür!

İşçi Merkezi
(Hilleviliet 49B)
Sint Andriesstraat 16A
Rotterdam
Holland